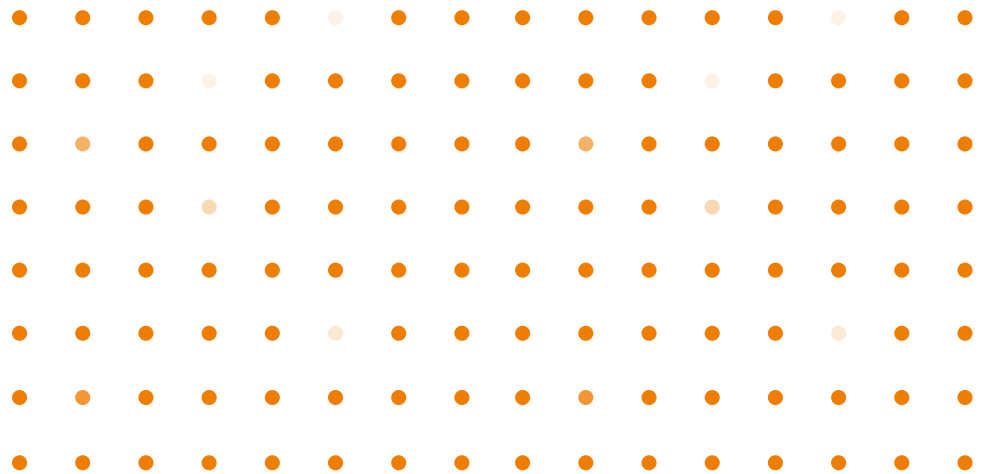

Fundacja Solidarności
Międzynarodowej

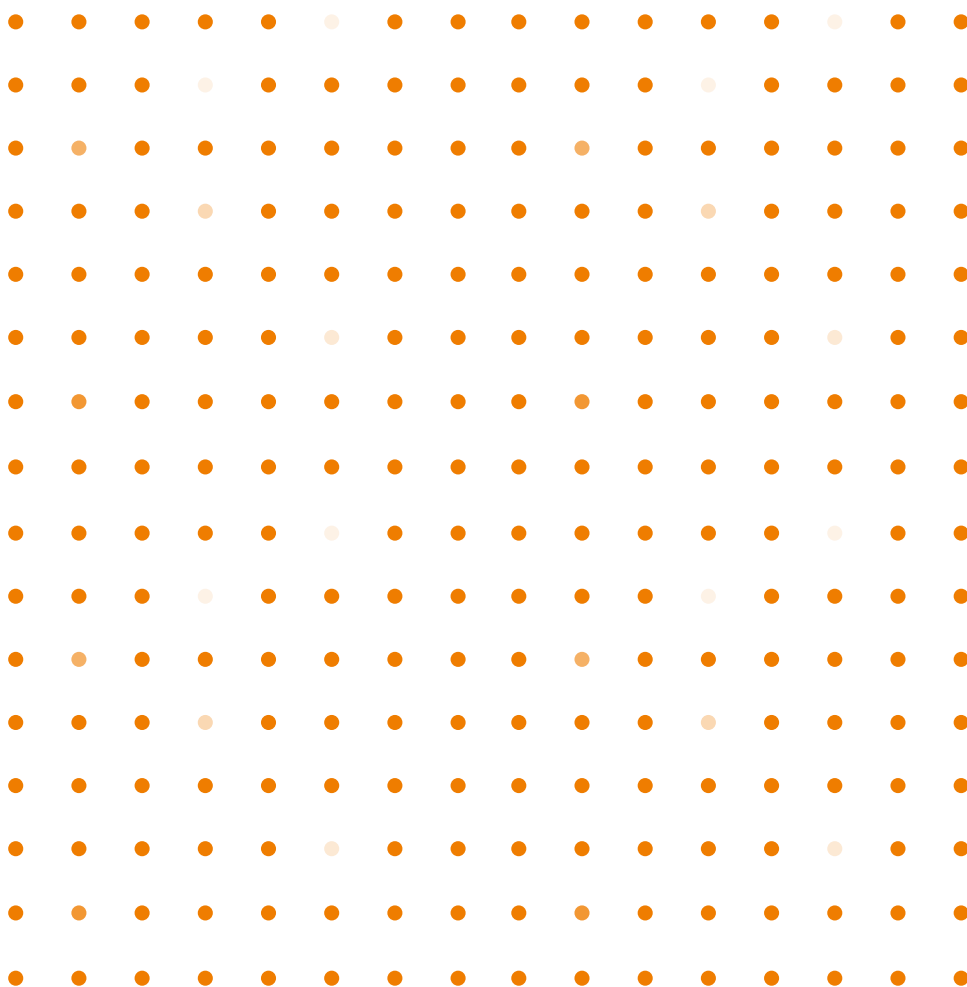
RAPORT ROCZNY 2024

Spis treści

- I. O FSM
- II. Ukraina
- III. Solidarni z Białorusią
- IV. Mołdawia
- V. Gruzja
- VI. Armenia
- VII. Misje obserwacyjne wyborów

I. Podstawowe informacje o Fundacji Solidarności Międzynarodowej

Podstawowe informacje o Fundacji Solidarności Międzynarodowej

Fundacja Solidarności
Międzynarodowej

Siedziba: Warszawa

Adres rejestrowy i korespondencyjny:

ul. Mysłowicka 4, 01-612 Warszawa

Strona internetowa: www.solidarityfund.pl

Data wpisu w KRS: 12 lipca 2001 roku

KRS: 0000024453

REGON: 012345095

NIP: 526 22 64 292

Zarząd Fundacji w okresie sprawozdawczym:

Rafał Dzięciołowski – prezes zarządu do 31 maja 2024

Henryk Litwin – prezes zarządu do 31 października 2024

Justyna Janiszewska – prezeska zarządu od 1 listopada 2024

Rada Fundacji w okresie sprawozdawczym:

- **Do 13 lutego 2024**

Piotr Mieczysław Babinetz
Władysław Teofil Bartoszewski
Barbara Halina Bartuś
Edward Siarka
Krzysztof Marek Stoń
Ryszard Jan Wilczyński

- **Do 8 czerwca 2024**

Ryszard Henryk Czarnecki

- **Od 23 kwietnia 2024**

Jakub Wiśniewski – Przewodniczący
Aleksandra Wiśniewska
Maciej Konieczny
Marcin Bosacki
Maciej Żywno
Anna Radwan-Röhrenscheff
Krzysztof Stanowski
Robert Tyszkiewicz

- **Od 19 czerwca 2024**

Konrad Szymański

Fundacja Solidarności Międzynarodowej (FSM) jest fundacją Skarbu Państwa, której celem jest realizacja zadań w zakresie międzynarodowej współpracy rozwojowej na rzecz innych państw. Fundacja wspiera przemiany demokratyczne, rozwój społeczeństwa obywatelskiego, zasady dobrego rządzenia, przestrzeganie praw człowieka, rozwój demokracji lokalnej oraz przekazywanie doświadczeń transformacji gospodarczej i ustrojowej.

Fundacja została powołana w 1997 roku z inicjatywy prezydenta RP, który sprawuje nad nią patronat honorowy.

Kierunki działalności FSM wyznacza Rada, której przewodniczy Wiceminister Spraw Zagranicznych ds. współpracy rozwojowej, będący także Krajowym Koordynatorem Współpracy Rozwojowej. Nadzór nad organizacją sprawują Minister Spraw Zagranicznych oraz Minister Finansów. FSM ściśle współpracuje z Ministerstwem Spraw Zagranicznych RP w realizacji zadań dotyczących współpracy rozwojowej.

FSM kieruje się zasadą solidarności międzynarodowej i działa w duchu wartości takich jak: solidarność, odpowiedzialność, szacunek i empatia. W 2024 roku FSM

prowadziła działania na rzecz krajów Partnerstwa Wschodniego: Białorusi, Ukrainy, Mołdawii, Gruzji i Armenii. Oprócz głównej siedziby w Warszawie, FSM posiada oddziały w Kijowie, Kiszyniowie i Tbilisi.

Działalność FSM finansowana jest ze środków programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, Unii Europejskiej oraz innych darczyńców. Budżet FSM w 2024 roku wyniósł 50 mln zł, z czego ponad połowę – 26,4 mln zł – stanowiły środki Polskiej pomocy przeznaczone na realizację celów polskiej współpracy rozwojowej. FSM jako jedna z dwóch polskich instytucji posiada tzw. ocenę filarówą (pillar assessment) Komisji Europejskiej, która umożliwia jej ubieganie się o status partnera wdrażającego przy realizacji europejskich projektów rozwojowych.

Solidarność dla rozwoju

Cele zrównoważonego rozwoju (Sustainable Development Goals - SDGs) to zestaw 17 wzajemnie powiązanych celów ustanowionych przez ONZ, by sprostać globalnym wyzwaniom i promować bardziej zrównoważony oraz sprawiedliwy świat. SDGs odgrywają kluczową rolę w polskiej współpracy rozwojowej. Wieloletni program współpracy rozwojowej na lata 2021-2030 „Solidarność dla Rozwoju” wyznacza priorytety działań pomocowych Polski w zgodzie z wybranymi celami zrównoważonego rozwoju ONZ.

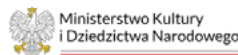
FSM poprzez swoje działania przyczynia się do realizacji celów polskiej współpracy rozwojowej, takich jak: pokój, sprawiedliwość i silne instytucje; równe szanse (w tym edukacja, godna praca, przedsiębiorczość i zmniejszanie nierówności); zrównoważone miasta, planowanie rozwoju regionalnego i rozwój obszarów wiejskich; zdrowie oraz ochrona klimatu i zasobów naturalnych.

Działania FSM były finansowane przez:

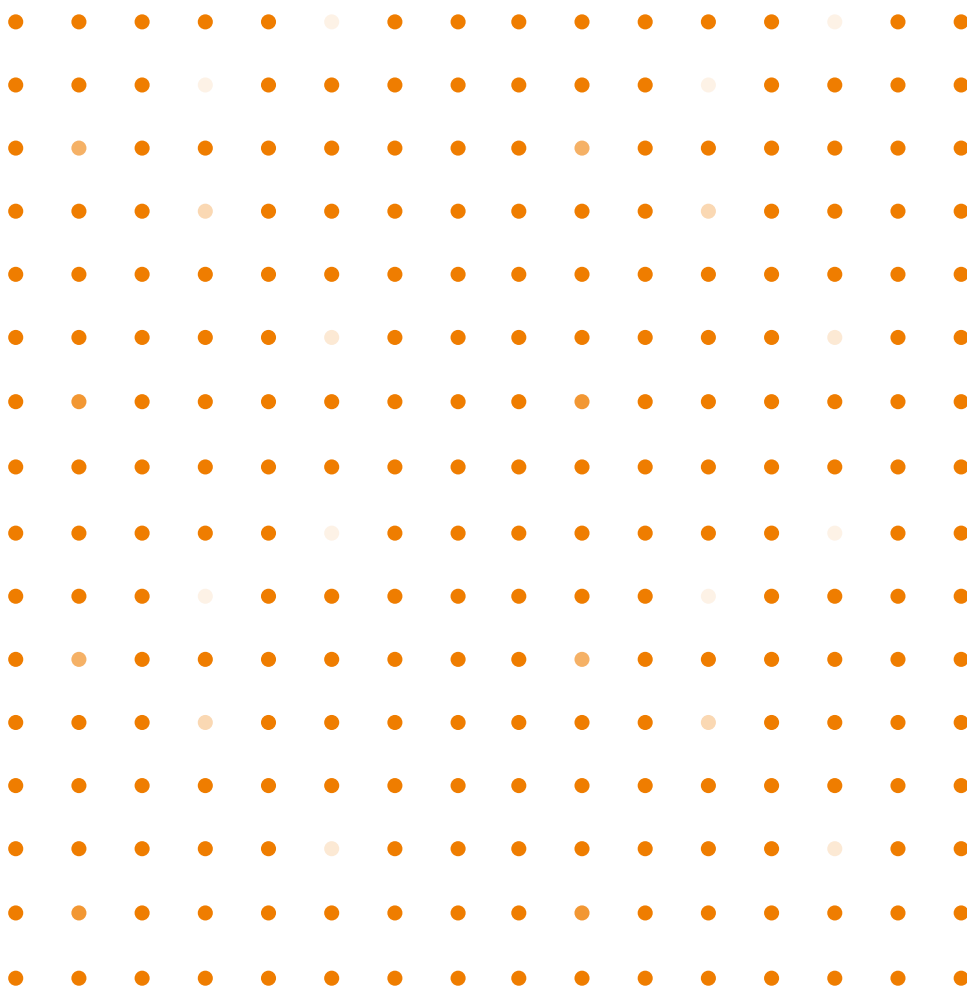

polska pomoc

oraz:

II. Ukraina

Wstęp

Trzeci rok pełnoskalowej wojny nie złamał ducha ukraińskiego narodu, jednak przyniósł nowe wyzwania i spotęgował te już istniejące. Fundacja Solidarności Międzynarodowej konsekwentnie rozwija swoje działania w Ukrainie, wspierając naszego sąsiada w kilku kluczowych obszarach. Nasza aktywność jest ściśle związana z rozpoczętymi pod koniec 2023 roku negocjacjami akcesyjnymi Ukrainy do Unii Europejskiej.

Dla FSM był to kolejny rok zaangażowania we wsparcie wdrażania dużych reform związanych z procesem decentralizacji państwa – w zakresie usług społecznych, systemu edukacji zawodowej oraz ochrony i bezpieczeństwa ludności. Fundacja odpowiada na potrzeby ukraińskich samorządów (hromad), pomagając im zdobywać kompetencje niezbędne do radzenia sobie ze skutkami wojny oraz z przyszłą odbudową kraju.

Rozpoczęty w Ukrainie i aktywnie wspierany przez FSM proces decentralizacji oznacza w praktyce przeniesienie uprawnień, kontroli i odpowiedzialności z centralnych ośrodków władzy na poziom lokalny, głównie do samorządów (hromad). Decentralizacja niesie ze sobą szanse, ale również wyzwania związane z zarządzaniem w obszarach, które stały się nowym przedmiotem odpowiedzialności przedstawicieli władz niższego szczebla. Jednym z nich jest kwestia bezpieczeństwa, którą Fundacja adresuje przede wszystkim poprzez promowanie modelu ochotniczych straży pożarnych i współtworzenie takich jednostek w hromadach.

Niemniej ważnym kierunkiem pracy jest budowanie stabilnego i lokalnie dostępnego systemu wsparcia psychospołecznego dla weteranów wojennych i innych osób poszkodowanych przez wojnę. Robimy to, wdrażając w kolejnych regionach, w ścisłej współpracy z lokalną administracją i instytucjami pomocowymi, model nazwany PRO_MentalHealth.

Jesteśmy również aktywni w reformach na szczeblu centralnym. Unowocześnienie programów nauczania, promocja szkolnictwa zawodowego wśród młodzieży, doskonalenie systemu zarządzania i podnoszenie kwalifikacji nauczycieli, a także poprawa infrastruktury i systemu finansowania oraz inwestowanie w bazę edukacyjną to najważniejsze założenia działań FSM we wspieraniu reformy ukraińskiego systemu szkolnictwa zawodowego. W roku 2024 kontynuowaliśmy także prace nad nowoczesnym rejestrem obiektów muzealnych, przyczyniając się do cyfryzacji i zabezpieczenia ukraińskich dóbr kultury.

PROJEKT

Ćwiczenia OSP w miejscowości Trościaniec. Fot. archiwum FSM

Pogromcy ognia – wzmacnianie odporności ukraińskich hromad poprzez lokalne ochotnicze jednostki ochrony ludności

Program „Pogromcy ognia” koncentruje się na wdrożeniu nowoczesnego systemu ochrony ludności na poziomie lokalnym, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony przeciwpożarowej i zapobiegania sytuacjom kryzysowym. Kluczowym elementem projektu jest tworzenie jednostek ochotniczych straży pożarnych w hromadach. Rozpoczęty w 2023 roku projekt opiera się na doświadczeniach FSM we współpracy z hromadami oraz modelu tworzenia jednostek OSP wypracowanym w ramach pierwszej edycji projektu „Pogromcy ognia”.

W 2024 roku działania projektowe koncentrowały się na dwóch głównych aspektach: wspieraniu 8 hromad w tworzeniu jednostek OSP oraz rozwijaniu ogólnokrajowej dyskusji nad modelami ochrony ludności. Kluczową rolę w realizacji projektu odegrali zarówno specjaliści z FSM, polscy eksperci włączeni w jego realizację, jak i eksperci Państwowej Służby Ukrainy ds. Sytuacji Nadzwyczajnych (DSNS).

W wyniku realizacji projektu:

8 ochotniczych straży pożarnych gotowych do reagowania w sytuacjach kryzysowych i liczących od 10 do 14 członków OSP utworzonych w hromadach

96 strażaków ochotników z nowych jednostek zostało wyposażonych w sprzęt ochrony osobistej, a także radiostacje, węże pożarnicze, gaśnice, drabiny ręczne, toporki, hooligan tools (narzędzie ratownicze), łopaty, nożyce dielektryczne, latarki, piły łańcuchowe, agregaty prądotwórcze, motopompy, stelaże do ubrań bojowych, maski ochronne, maski przeciwgazowe itp.

Realizacja:

IX 2023 – XII 2024

Partnerzy w Ukrainie:

Państwowa Służba Ukrainy ds. Sytuacji Nadzwyczajnych (DSNS), Państwowa Służba Ratunkowa Ukrainy, Stowarzyszenie Ochotniczych Straży Pożarnych, 8 hromad: biłycka (obwód połtawski), kamin-kaszyska (obwód wołyński), korecka (obwód rówieński), koropska (obwód czernihowski), kurneńska (obwód żytomierski), pustomytiwska (obwód lwowski), trostianecka (obwód sumski), chotyńska (obwód czerniowiecki)

Partnerzy w Polsce:

eksperti

Finansowanie

Polska pomoc (MSZ RP) i Departament Stanu USA

Wartość wsparcia w 2024 r.:

924 tys. zł

Strona internetowa programu:

vognebortsi.in.ua

96 strażaków
ochotników
otrzymało
certyfikowane szkolenie teoretyczne
i praktyczne, przeprowadzone przez
ekspertów DSNS

28 pożarów
ugaszonych przez
nowopowstałe
jednostki jeszcze w ostatnim
kwartale 2024 r.

Hromady uczestniczące w projekcie otrzymały od polskich i ukraińskich ekspertów kompleksowe przygotowanie do wspierania i rozwoju OSP, między innymi:

- **5 webinarów** dotyczących praktycznych zagadnień związanych z powołaniem i prowadzeniem OSP, np. tworzenie organizacji pozarządowej, jako podstawy dla OSP, zarządzanie wolontariuszami i opracowanie planu działań zespołu, formalne sposoby wsparcia OSP przez hromady, promocja działań OSP i angażowanie mieszkańców, analiza ryzyka.
- **15 sesji konsultacyjnych** dotyczących aspektów funkcjonowania OSP, np. ubezpieczenia i badania lekarskie członków, prawne aspekty przekazywania sprzętu jako pomocy humanitarnej, system powiadamiania, uznanie OSP jako infrastruktury krytycznej, oceny regulaminów i aktów prawnych.
- **Okrągły stół** z udziałem wszystkich hromad uczestniczących w projekcie. Podczas wydarzenia poruszono szereg ważnych i aktualnych kwestii:
 - wdrażanie modeli hybrydowych funkcjonowania OSP: praktyka współdziałania lokalnych i ochotniczych straży pożarnych,
 - potencjał przekształcania sieci lokalnych straży pożarnych w ochotnicze,
 - wdrażanie europejskiego modelu OSP w oparciu o organizacje pozarządowe,
 - zaangażowanie osób z doświadczeniem w strukturach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Ministerstwa Obrony Narodowej w OSP jako inwestycja w bezpieczeństwo państwa,
 - realizacja etapów planu działania DSNS na rzecz rozwoju ochotniczych i lokalnych jednostek ochrony przeciwpożarowej w Ukrainie,
 - wyzwania organizacyjne i prawne na drodze do europejskiego modelu systemu bezpieczeństwa pożarowego w Ukrainie: wnioski z projektu i wizja przyszłości systemu,
 - integracja analizy ryzyka w procesie planowania jako element przyszłego modelu ochrony ludności w Ukrainie.

W ramach promocji modelu ochotniczych straży pożarnych i debaty nad systemem ochrony ludności, w kwietniu 2024 r. zespół projektowy wziął udział w Ogólnoukraińskim Forum „Bezpieczeństwo publiczne w czasie wojny. Współpraca między DSNS a hromadami” prezentując temat „OSP w Ukrainie i w Europie: fakty i mity”, podsumowujący dotychczasowe działania. Organizatorami forum byli Stowarzyszenie Połączonych Terytorialnych Hromad, Stowarzyszenie Saperów Ukrainy i DSNS Ukrainy.

W maju 2024 r. odbyła się dyskusja online w formacie okrągłego stołu pt.: „Rozwój ruchu ochotniczej straży pożarnej na Ukrainie. Historie sukcesu”. Wydarzenie miało na celu promocję ruchu OSP. Uczestniczyło w nim ponad 60 przedstawicieli hromad, instytucji rządowych (regionalne służby ratownicze), organizacji pozarządowych i środowiska akademickiego.

Dodatkowo zespół projektowy oraz eksperci uczestniczyli w 7 wydarzeniach – zarówno specjalistycznych, jak i publicznych – poświęconych promocji ruchu ochotniczych straży pożarnych w Ukrainie oraz konkretnym zmianom w ustawodawstwie, w tym udział w spotkaniu terenowym odpowiedniej komisji Rady Najwyższej Ukrainy, w grupach roboczych w DSNS, a także w forach bezpieczeństwa, szkoleniach i pokazach filmów tematycznych.

Program „Pogromcy ognia” będzie kontynuowany w następnych latach.

Ćwiczenia OSP w miejscowości Trościaniec. Fot. archiwum FSM

Model PRO_MentalHealth

Ukraińskie Ministerstwo Zdrowia oraz Ministerstwo ds. Weteranów szacują, że po wojnie nawet 15 mln Ukraińców (w tym: żołnierze, weterani, członkowie ich rodzin i rodzin poległych, byli jeńcy, osoby, które przeżyły okupację, i osoby wewnętrznie przesiedlone) będzie potrzebować szeroko pojętego wsparcia w przezwyciężeniu negatywnych skutków wojny. Fundacja działa w tym obszarze od 2021 roku, a od 2023 roku realizuje model wsparcia na szczeblu lokalnym dla weteranów i innych osób poszkodowanych przez wojnę PRO_MentalHealth. Model polega na tworzeniu centrów wsparcia psychospołecznego na szczeblu samorządów z zaangażowaniem władz regionalnych oraz centralnych. Centra oferują podstawowy pakiet usług: wsparcie psychologiczne, psychiatryczne, rehabilitację fizyczną i adaptację społeczną, a także wsparcie prawne i zawodowe. Po pierwszym roku wdrażania projektu samorządy samodzielnie utrzymują centra, jednocześnie korzystając z programów rządowych Ministerstwa ds. Weteranów Ukrainy i Ministerstwa Polityki Społecznej Ukrainy. FSM wspiera projekt finansowo (przygotowanie infrastruktury, pomieszczeń i wyposażenie ich) oraz technicznie (przekazanie metodologii tworzenia centrów, szkolenia fachowców).

PROJEKT

Wsparcie psychospołeczne w Ukrainie. PRO_MentalHealth (obwód rówieński)

Projekt realizowany w 2024 roku stanowi kontynuację działań pilotażowych z poprzedniego roku, koncentrując się na dalszym wsparciu czterech centrów rehabilitacji psychospołecznej utworzonych w 2023 roku w hromadach obwodu rówieńskiego: Dubno, Sarny, Wołodymyreć i Zdołbunow.

Centra funkcjonują w oparciu o infrastrukturę i zasoby finansowe hromad, jednak w początkowym okresie działania wymagały wsparcia merytorycznego dla zapewnienia wysokiej jakości usług, oraz finansowego, by rozszerzyć ich zakres. W 2024 roku każde z centrów otrzymało za pośrednictwem FSM środki, które w sumie pozwoliły:

- Wdrożyć trzy nowe usługi
- Utworzyć i wyposażać dwa nowe oddziały centrów w miejscowości Radyvyliv i Mizocz
- Podnieść kwalifikacje 14 członków zespołów multidyscyplinarnych świadczących usługi psychospołeczne
- Zorganizować 78 spotkań psychoedukacyjnych.

W centrach zatrudnionych było łącznie 12 psychologów (w tym trzech specjalizujących się w doradztwie zawodowym), 3 specjalistów w zakresie pracy socjalnej, 2 fizjoterapeutów, 1 prawnik.

Realizacja:

I – XII 2024

Partnerzy w Ukrainie:

4 hromady z obwodu rówieńskiego – z Dubna, Sarn, Włodzimierca i Zdołbunowa; Ministerstwo ds. Weteranów, Ministerstwo Polityki Społecznej, Szpital Weteranów w Klewaniu, Rówieńska Obwodowa Administracja Wojskowa, Rówieńska Rada Obwodowa

Finansowanie:

Polska pomoc (MSZ RP)

Wartość wsparcia:

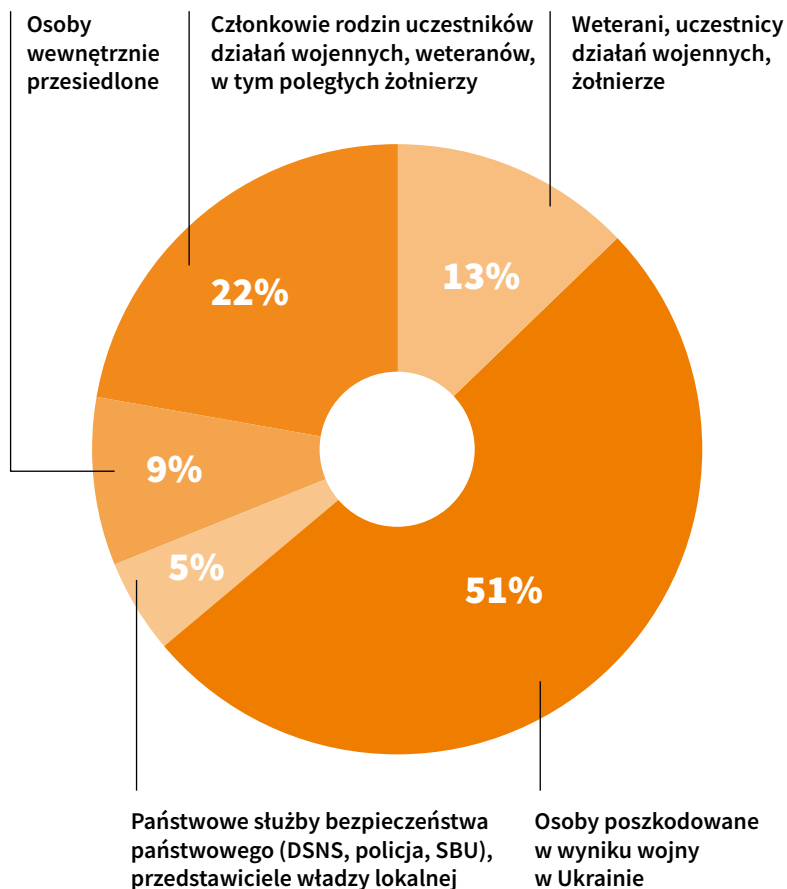
1,03 mln zł

Strona internetowa programu:

promentalhealth.niceua.dev

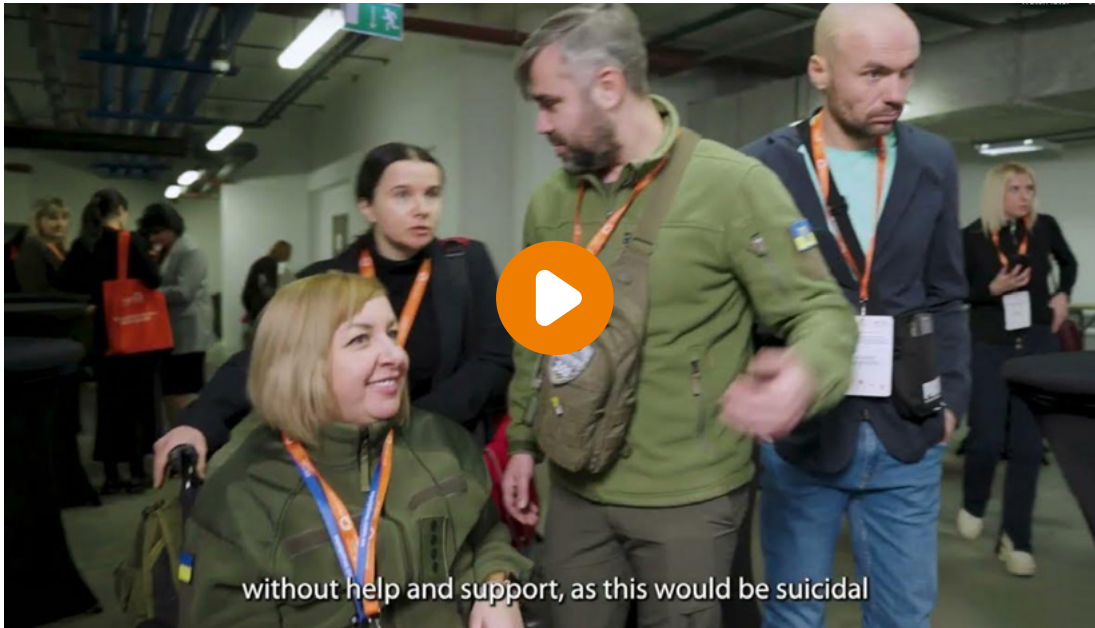

Osoby korzystające z oferty centrów:

Zespół projektowy zaktualizował także podręcznik metodyczny dla hromad zainteresowanych tworzeniem centrów w oparciu o model PRO_MentalHealth. Publikacja zawiera szczegółowy algorytm działań, które należy podjąć, aby stworzyć takie centra na poziomie lokalnym, wspierające osoby dotknięte psychologicznymi skutkami wojny. Znajdują się w nim również rekomendacje dotyczące możliwych źródeł finansowania oraz teoretyczne uzasadnienia i praktyczne wskazówki dotyczące tworzenia centrów. Podręcznik zawiera także odnośniki do aktów prawnych regulujących ten proces.

Zwieńczeniem intensywnych działań realizowanych w 2024 r. było Forum Weterańskie, zorganizowane w grudniu w Kijowie, w którym uczestniczyło 395 osób (152 stacjonarnie i 243 online). Program forum obejmował cztery panele dyskusyjne z udziałem przedstawicieli władz regionalnych i lokalnych, ekspertów, społeczności weteranów oraz organizacji międzynarodowych. Wydarzenie zrealizowano we współpracy z Centrum Koordynacji Zdrowia Psychicznego przy Gabinetie Ministrów Ukrainy oraz Ministerstwem ds. Weteranów Ukrainy. Forum otworzył amb. Piotr Łukasiewicz, chargé d'affaires RP w Ukrainie.

Bazując na doświadczeniach zdobytych w obwodzie rówieńskim, Fundacja planuje dalsze wdrażanie modelu PRO_MentalHealth w kolejnych obwodach Ukrainy, każdorazowo we współpracy z władzami centralnymi, regionalnymi i lokalnymi. W ostatnim kwartale 2024 roku FSM rozpoczęła tworzenie kolejnych czterech centrów wsparcia – tym razem w **obwodzie żytomierskim**. Projekt będzie kontynuowany.

PROJEKT

Wsparcie procesu decentralizacji: profesjonalizacja kompetencji terytorialnych hromad w obszarze świadczenia usług społecznych

Celem programu „Usługi społeczne” jest podniesienie jakości i dostępności tych usług poprzez rozwój kompetencji hromad w zakresie pomocy społecznej, szkolenie pracowników socjalnych oraz zwiększenie zaangażowania organizacji pozarządowych w realizacji usług wspierających.

Fundacja, planując i realizując kolejne projekty, kieruje się wynikami badania potrzeb i możliwości hromad przeprowadzonego jesienią 2022 roku. Zebrane dane wskazują gotowość hromad do współpracy w zakresie planowania strategicznego oraz świadomość konieczności wprowadzenia systemowych zmian w warunkach stanu wojennego. Kluczowe wyzwania obejmują dostosowanie usług do potrzeb osób wewnątrznie przesiedlonych, zapewnienie wsparcia psychologicznego i rehabilitacji wojskowych oraz ich rodzin, a także zmiana polityki kadrowej i warunków pracy pracowników socjalnych, w tym przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu. Usługi często świadczone są w warunkach kryzysowych.

Projekt realizowany w 2024 roku stanowił kontynuację działań z poprzedniego roku obejmujących wsparcie dla 13 hromad w obwodach: czerkaskim, winnickim i żytomierskim. Działania obejmowały m.in. szkolenia dla przedstawicieli hromad w zakresie planowania świadczenia usług społecznych, staże w Polsce, Fundusz Małych Projektów i konferencję podsumowującą.

Efekty realizacji projektu:

- Opracowano 13 Wieloletnich Planów Rozwiązywania Problemów Społecznych obejmujących diagnozę sytuacji i część programową, zaś przedstawiciele hromad uczestniczący w ich tworzeniu istotnie podnieśli swoje kompetencje z zakresu planowania strategicznego;
- 26 przedstawicieli 13 hromad odbyło staże w polskich jednostkach samorządowych;
- 12 z 13 hromad złożyło wnioski do Funduszu Małych Projektów, co potwierdza skuteczność szkoleń i adekwatność proponowanych działań do potrzeb społeczności lokalnych;

Cztery hromady otrzymały dofinansowanie i zrealizowały swoje projekty:

- Kurneńska terytorialna hromada (obwód żytomierski) – „Przestrzeń społeczno-kulturalna w Kurneńskiej terytorialnej hromadzie”;
 - Stepanecka terytorialna hromada (obwód czerkaski) – „Terapia sensoryczna”;
 - Czyhyryńska terytorialna hromada (obwód czerkaski) – „Przestrzeń adaptacyjna „Jesteśmy blisko””;
 - Terniwska terytorialna hromada (obwód czerkaski) – „Reintegracja społeczna personelu wojskowego, weteranów i ich rodzin”.
- 219 osób (92 stacjonarnie i 127 online) wzięło udział w Forum Dobrych Praktyk w grudniu 2024 r. w Kijowie, które było okazją do zaprezentowania modelowych rozwiązań wprowadzonych w ramach zrealizowanych przez hromady projektów w ramach tego oraz wcześniejszych projektów FSM.

Realizacja:

VIII 2023 – I 2025

Partnerzy w Ukrainie:

13 hromad z obwodów czerkaskiego, winnickiego i żytomierskiego

Partnerzy w Polsce:

gminy - Sieradz, Zduńska Wola, Błaszki, Koźnice, Grabów nad Pilicą, Głowaczów.

Finansowanie:

Polska pomoc (MSZ RP) i Departament Stanu USA

Wartość wsparcia w 2024 r.:

1,38 mln zł

Wizyty stażowe objęły 26 przedstawicieli z 13 hromad z trzech obwodów:

- czerkaskiego (stepanecka, bilozirska, terniwska, czyhyryńska, humańska, mlyiwska),
- winnickiego (tulczyńska, barska, koziatyńska)
- żytomierskiego (horodnicka, zviahelska, kurneńska, semeniwska).

W stażach uczestniczyli koordynatorzy zespołów opracowujących Wieloletnie Plany Rozwiązywania Problemów Społecznych, pracownicy socjalni oraz specjaliści ds. rozwoju ekonomicznego i inwestycyjnego hromad.

Program stażowy rozpoczął się jednodniowym warsztatem „Design thinking”, po którym uczestnicy odwiedzili różne samorządy - dopasowane do ich potrzeb. W ramach programu uczestnicy odwiedzili gminach: Sieradz, Zduńska Wola, Błaszki, Kozienice, Grabów nad Pilicą, Głowaczów. Uczestnicy odwiedzili instytucje pomocy społecznej w tych gminach (np. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Błaszkiach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sieradzu), organizacje obywatelskie i grupy samopomocowe (np. Stowarzyszenie Abstynentów „Przystań w Sieradzu, Uniwersytet Trzeciego Wieku, Stowarzyszenie na rzecz Dzieci Niepełnosprawnych „Dary Losu”), a także instytucje kultury i rekreacji (domy kultury, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Sieradzu). Podczas wizyt uczestnicy zapoznawali się z działalnością tych instytucji, ich modelem finansowania z budżetu samorządowego oraz z programami współpracy z organizacjami pozarządowymi. Wszystko po to, aby beneficjenci zrozumieli lepiej mechanizm zlecania usług społecznych podmiotom związanym z samorządem, ale także tym prywatnym. Pobyt w Polsce zakończył warsztat podsumowujący w formie „World Cafe”.

W ostatnim kwartale 2024 roku Fundacja rozpoczęła działania na rzecz profesjonalizacji kompetencji terytorialnych hromad w zakresie świadczenia usług społecznych w kolejnych regionach Ukrainy. Z przyczyn niezależnych od FSM projekt został wstrzymany z początkiem 2025 roku.

PROJEKT

Budowa kompetencji w zakresie zarządzania w ukraińskich jednostkach samorządu terytorialnego. Program stażowy „Dobre zarządzanie”

Celem programu, realizowanego od 2022 roku, jest wzmocnienie kompetencji samorządów w kontekście procesu akcesji Ukrainy do Unii Europejskiej poprzez wymianę doświadczeń między polskimi i ukraińskimi samorządowcami.

W ramach programu uczestnicy z Ukrainy mogą:

- odbywać kursy podnoszące ich wiedzę i umiejętności z zakresu pozyskiwania i absorpcji środków finansowych,
- brać udział w stażach w polskich gminach,
- realizować projekty modernizacyjne po powrocie do kraju.

Dotychczas kursy i staże odbyło 59 ukraińskich samorządowców, a w ramach programu zrealizowano 5 projektów modernizacyjnych. Dodatkowo podpisano:

- 8 umów o współpracy między samorządami z Polski i Ukrainy,
- 2 umowy o współpracy między ukraińskimi samorządami.

W 2024 roku przeprowadzono konkurs na projekty modernizacyjne dla uczestników poprzedniej edycji staży oraz nową edycję staży w Polsce.

Wyniki konkursu na projekty modernizacyjne

Spśród 21 zgłoszonych inicjatyw dofinansowanie otrzymało 5 projektów:

- Rada Osady Typu Miejskiego Poninka obwodu chmielnickiego: Projekt „*Ekologiczna, aktywna młodzież to klucz do rozwoju społeczności Poninka jako społeczności ekologicznej ze skutecznym systemem gospodarki odpadami*”.
- Rada Miejska Warasz (Centrum Usług Społecznych i Usług Warasz) obwodu rówieńskiego: Projekt „*Przestrzeń społeczno-edukacyjna dla seniorów*”.
- Rada Miejska Smyga obwodu rówieńskiego: Projekt „*Poprawa jakości usług ratownictwa medycznego poprzez utworzenie centrum socjalno-medycznego „Centrum Zdrowia Publicznego*”.
- Komitet Wykonawczy Rady Wiejskiej Sofijivki obwodu dnepropietrowskiego: Projekt „*Aranżacja przestrzeni młodzieżowej na terenie Starostatu Mikołajowskiego Gminy Sofijivskiej*”.
- Rada Miejska Tulczyna obwodu winnickiego: Projekt „*Poprawa procesów gospodarowania odpadami w gminie Tulczyn z uwzględnieniem doświadczeń gminy Nakło nad Notecią*”.

Pozytywny wpływ tych projektów na lokalne społeczności ilustrują materiały filmowe:

- [Dobre zarządzanie - projekty 2023 - rezultaty konkursu mikrograntów](#)
- [Historie zmian w 5 ukraińskich hromadach w ramach programu Dobre zarządzanie - projekty 2023](#)

Realizacja:

I-XII 2024

Partnerzy w Ukrainie:

hromady

Partnerzy w Polsce:

Związek Miast Polskich

Finansowanie:

Polska pomoc (MSZ RP), U-LEAD with Europe (Unia Europejska i jej państwa członkowskie: Niemcy, Polska, Dania i Słowenia)

Wartość wsparcia:

898 tys. zł

Nowa edycja indywidualnych staży

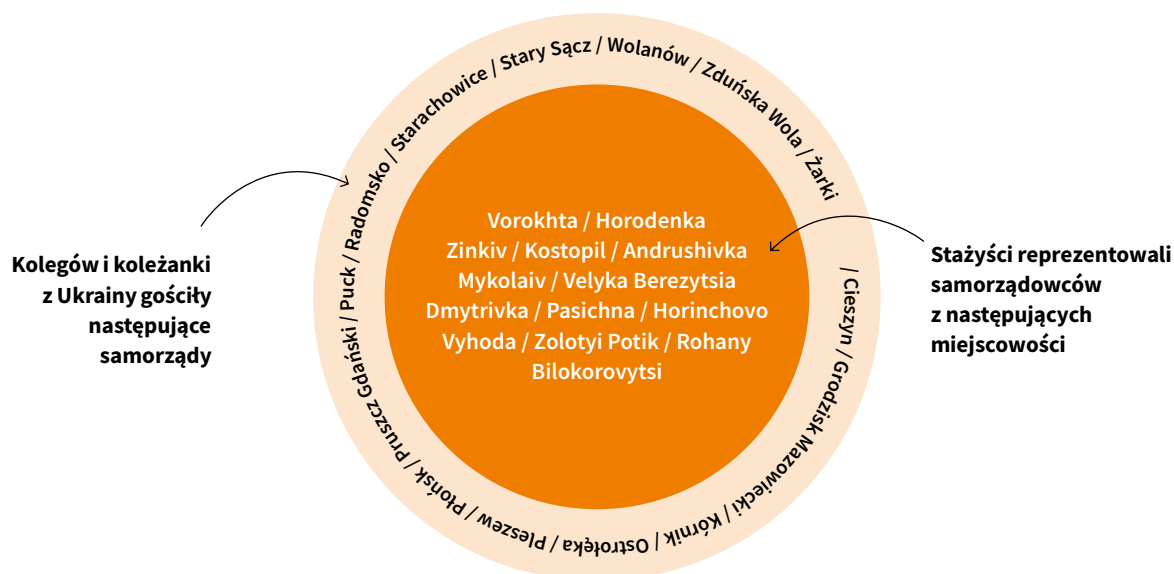
Fundacja przeprowadziła kolejną edycję indywidualnych staży dla samorządowców. Spośród 119 zgłoszeń wyłoniono 25 kandydatów, którzy zostali zaproszeni do etapu przygotowawczego i uczestniczyli w cyklu webinarów dotyczących:

- zarządzania cyklem projektowym,
- przeciwdziałania korupcji w administracji samorządowej,
- modelu samorządów w Polsce i Ukrainie,
- integracji Ukrainy z Unią Europejską.

Na podstawie wyników testu wiedzy przekazywanej podczas webinarów i frekwencji wybrano **15 uczestników i uczestniczek**, którzy rozpoczęli intensywny kurs języka polskiego.

Równolegle, we współpracy ze Związkiem Miast Polskich, zakończono wybór polskich samorządów goszczących stażystów oraz przeprowadzono przygotowanie mentorów.

Ostatecznie zrealizowano **14 indywidualnych pobytów stażowych** – jedna osoba nie otrzymała zgody na wyjazd z Ukrainy.

Stażystki i mentorzy zainaugurowali edycję wspólnym spotkaniem, którego częścią były warsztaty dotyczące pracy samorządu z lokalnymi potrzebami. Na zakończenie wzięły udział w webinarium pt. „Zarządzania projektami – ewaluacja w projekcie” oraz w interaktywnych ćwiczeniach dotyczących współpracy w zespole. Ponadto, po zakończeniu staży, dla uczestników zorganizowano cykl szkoleniowy na temat zarządzania projektami i dobrostanu liderów, zorganizowany w Winnicy (Ukraina).

Film promocyjny z realizacji projektu [w wersji polskojęzycznej](#).

Działania FSM w obszarze reformy szkolnictwa zawodowego i rynku pracy

FSM jest jednym z kluczowych zagranicznych podmiotów zaangażowanych w reformę kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) w Ukrainie, wspierając ją od 2017 roku. W latach 2019-2023 FSM realizowała cztery kierunki reformy kształcenia i szkolenia zawodowego w ramach „polskiego pakietu” unijnego programu EU4Skills:

- poprawa planowania i zarządzania kształceniem i szkoleniem zawodowym - wkład w przygotowanie dokumentów strategicznych przez rząd Ukrainy
- zwiększenie świadomości rynku pracy - przeprowadzenie badań rynku pracy na dużą skalę
- rozwój poradnictwa zawodowe i zaangażowanie studentów - wprowadzenie orientacji zawodowej do systemu edukacji
- ulepszenie treści nauczania - rozwój kursów szkoleniowych VET.

W latach 2023-2025 FSM, we współpracy z Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju (EBOR), reformuje ukraiński klasyfikator zawodów zgodnie ze standardem ISCO 08.

Od 2024 r. Fundacja jest częścią dużego projektu unijnego Skills4Recovery, w ramach którego bezpośrednio wspiera ofertę kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostawców usług szkoleniowych, przyczyniając się do poprawy umiejętności i kompetencji uczniów oraz wzrostu konkurencyjności ukraińskiej gospodarki.

Działania FSM mają na celu poprawę treści nauczania, systemu zarządzania oraz bazy szkoleniowej (infrastruktury technicznej), co przekłada się na wyższą jakość kształcenia, jego zgodność z potrzebami rynku pracy oraz wzrost atrakcyjności oferty edukacyjnej.

PROJEKT

Kontynuacja wsparcia reformy systemu szkolnictwa zawodowego w Ukrainie oraz opracowanie nowych programów wsparcia

Projekt polegał na udzieleniu wsparcia eksperckiego władzom ukraińskim w przygotowaniu dokumentu strategicznego „Building skilled human capital for Ukraine’s recovery 2023-27”, będącego częścią operacyjną Narodowej Strategii Edukacji Ukrainy. Działania zrealizowane przez FSM w 2024 roku stanowią element wieloletniego projektu Skills4Recovery, wdrażanego przez konsorcjum instytucji z kilku państw UE.

W listopadzie 2024 r. odbyły się dwie wizyty studyjne w Warszawie i Poznaniu, z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Oświaty, Krajowych Służb Zatrudnienia, regionalnych władz oświatowych z 4 regionów Ukrainy, Krajowej Agencji Kwalifikacji oraz Federacji Pracodawców. Ich celem było zapoznanie ukraińskich partnerów z polskimi instrumentami wsparcia edukacji zawodowej (VET), m.in.:

- projektami dotacyjnymi wspierającymi VET w ramach programów operacyjnych Europejskiego Funduszu Społecznego,
- wsparciem praktyk zawodowych i staży poprzez zachęty finansowe dla pracodawców.

Realizacja: I - XII 2024

Partnerzy w Ukrainie:

Ministerstwo Oświaty i Nauki, Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego, Państwowa Służba Zatrudnienia Ukrainy, Federacja Pracodawców Ukrainy, Podkomisja ds. Szkolnictwa Zawodowego w Radzie Najwyższej Ukrainy, regionalne wydziały oświaty, Krajowa Agencja Kwalifikacji

Partnerzy w Polsce:

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, eksperci

Finansowanie:

Polska pomoc (MSZ RP)

Wartość wsparcia:

1,12 mln zł

Jednym z podstawowych założeń podczas tworzenia programów wizyt było przedstawienie struktury działania polskiego systemu wsparcia sektora VET na każdym z jego poziomów – od projektowania ogólnych mechanizmów i instrumentów we właściwych ministerstwach, przez władze wojewódzkie organizujące konkursy grantowe dla szkół finansowane ze środków unijnych, aż po placówki edukacyjne realizujące projekty.

W ramach wizyty uczestnicy odwiedzili Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Komendę Główną OHP, Politechnikę Poznańską (gdzie zorganizowano spotkanie z przedstawicielami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego), Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu, Wielkopolską Izbę Rzemieślniczą oraz trzy zespoły szkół w województwie wielkopolskim, w których z powodzeniem realizowano projekty ze środków EFS. Zarówno poznanie polskich rozwiązań systemowych, jak i możliwość zobaczenia w praktyce efektów wdrożonych projektów ułatwią implementację modelu wsparcia stworzonego przez FSM w Ukrainie.

Pierwsze efekty tych działań były widoczne już w listopadzie i grudniu 2024 r. podczas uzgodnień zakresu programów grantowych S4R, gdy Ministerstwo Edukacji Ukrainy oraz Krajowa Służba Zatrudnienia w pełni poparły propozycje FSM dotyczące zintegrowanego charakteru projektów dotacyjnych oraz włączenia do listy kosztów kwalifikowalnych wydatków na praktyki zawodowych.

PROJEKT

Wsparcie procesu zmiany ukraińskiego rejestru zawodów i jego dostosowania do standardu ISCO 08

Projekt rozpoczęty w 2023 roku stanowił odpowiedź na problem przestarzałego klasyfikatora zawodów, który opierał się na standardzie ISCO z 1988 r. i odzwierciedlał realia gospodarcze oraz edukacyjne z okresu ZSRR. Instytucje partnerskie często wskazywały go jako główną przeszkodę w prowadzeniu strategii opartej na danych, porównywaniu ukraińskiego rynku pracy w skali międzynarodowej oraz integracji gospodarki Ukrainy z Unią Europejską i międzynarodowymi systemami.

Aktualizację klasyfikatora przeprowadzono w dialogu z przedstawicielami pracodawców. Zespół projektowy skorzystał z okazji stworzonych przez trwające prace Krajowej Agencji Kwalifikacji nad aktualizacją standardów zawodowych (tj. opisów zawodów do celów edukacyjnych) i podjął współpracę z 16 sektorowymi grupami roboczymi pracodawców utworzonymi przez Agencję.

W wyniku prac projektowych przygotowano treść proponowanego nowego klasyfikatora. Nowy klasyfikator bazuje na ISCO-08, aktualnej wersji Międzynarodowego Standardu Klasyfikacji Zawodów, i został częściowo dostosowany do ESCO - europejskiej klasyfikacji umiejętności, kompetencji, kwalifikacji i zawodów. Wypracowany klasyfikator dostosowano do danych z rynku pracy, odzwierciedlając rzeczywistą sytuację i konsultując go z pracodawcami z odpowiednich sektorów. W szczególności:

- dokonano przeglądu ponad 9 200 rekordów (zawodów) starego klasyfikatora, co zaowocowało opracowaniem klasyfikatora obejmującego 4 400 zawodów;
- 446 zawodów zostało całkowicie usuniętych z klasyfikatora, 1300 zostało zdefiniowanych jako stanowiska pracy, a nie rzeczywiste zawody;

Realizacja:

X 2023 – V 2025

Partnerzy w Ukrainie:

Ministerstwo Oświaty i Nauki, Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego, Państwowa Służba Zatrudnienia Ukrainy, Federacja Pracodawców Ukrainy, Podkomisja ds. Szkolnictwa Zawodowego w Radzie Najwyższej Ukrainy, regionalne wydziały oświaty, Krajowa Agencja Kwalifikacji

Partnerzy w Polsce:

eksperci

Finansowanie:

Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR), Polska pomoc (MSZ RP)

Wartość wsparcia w 2024 r.:

621 tys. zł

- 400 standardów zawodowych również zostało poddanych przeglądowi i zmianom.

W kwestii wdrożenia i dalszego zarządzania klasyfikatorem projekt ustawy został przyjęty przez rząd Ukrainy we wrześniu 2024 r. i zatwierdzony w pierwszym czytaniu przez parlament w październiku 2024 roku. Projekt ustawy nr 9630 z 2024 r. przewiduje przeniesienie odpowiedzialności za zarządzanie klasyfikatorem (administrowanie i aktualizowanie jego treści na podstawie dialogu społecznego i dowodów z rynku pracy) z Ministerstwa Gospodarki na Krajową Agencję Kwalifikacji. Projekt ustawy wprowadza również istotne zmiany, w szczególności deregulację stosowania klasyfikatora przez pracodawców. W grudniu 2024 r. w związku ze zmianami wprowadzonymi przez parlament do wielu bardziej ogólnych ustaw, przepisy dotyczące funkcjonowania poprzedniego klasyfikatora zostały całkowicie zniesione.

PROJEKT

Skills4Recovery - Projekt wsparcia kształcenia zawodowego na Ukrainie

Projekt Skills4Recovery to wspólna inicjatywa Unii Europejskiej, Polski, Niemiec i Estonii na rzecz Ukrainy. Jego celem jest wsparcie ukraińskiego rynku pracy przez modernizację szkolnictwa zawodowego, co ma poprawić dostępność wykwalifikowanej siły roboczej i przyczynić się do odbudowie gospodarki Ukrainy.

W ramach Skills4Recovery planowane jest:

- wsparcie szkół zawodowych – poprawa jakości kształcenia oraz praktyk zawodowych;
- sfinansowanie co najmniej 5 000 szkoleń zawodowych;
- wypracowanie nowych narzędzi do zmiany ścieżki kariery;
- wsparcie reformy systemu kształcenia zawodowego.

Faza przygotowawcza projektu obejmowała szereg spotkań z kluczowymi partnerami oraz ekspertami, a także oraz przygotowanie dokumentacji projektowej.

Zespół projektowy wraz z ekspertami przygotował „Koncepcję grantów dla szkół zawodowych” zawierająca m.in. definicje działań i wydatków kwalifikowanych, kryteria oceny wniosków itp. Przygotowany dokument posłużył do opracowania wytycznych dla wnioskodawców, a także formularza wniosku projektowego. Eksperti projektu opracowali raport dotyczący rynku pracy oraz wykaz zawodów objętych wsparciem w ramach obu konkursów, który stanowi załącznik do dokumentacji konkursowej.

Po ustaleniach z Ministerstwem Oświaty i Nauki Ukrainy w grudniu 2024 r. przeprowadzono badanie losów absolwentów, mające na celu dostarczenie podstawowych i niezbędnych źródeł informacji dla doradców zawodowych. Badanie w formie kwestionariusza online objęło 18 979 absolwentów wszystkich 500 szkół o profilu zawodowym. [Raport z wynikami badania](#) oraz elektroniczną bazę danych z wynikami przekazano Ministerstwu Oświaty i Nauki jako pierwszą z planowanych rekomendacji w obszarze orientacji zawodowej dotyczącej wykorzystania danych o losach absolwentów w pracy doradców i jako pierwszy produkt FSM wypracowany w ramach S4R.

Faza przygotowawcza:

II-IV 2024.

Realizacja:

IX 2024 – VI 2026

Partnerzy w Ukrainie:

Ministerstwo Oświaty i Nauki, Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego, Państwowa Służba Zatrudnienia Ukrainy, Federacja Pracodawców Ukrainy, Podkomisja ds. Szkolnictwa Zawodowego w Radzie Najwyższej Ukrainy, regionalne wydziały oświaty, Krajowa Agencja Kwalifikacji

Partnerzy w Polsce:

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, eksperci

Partnerzy zagraniczni:

GLZ GmbH (Niemcy), Mondo (Estonia)

Finansowanie:

Unia Europejska, Polska pomoc (MSZ RP), Niemieckie Federalne Ministerstwo Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (BMZ), ESTDEV – Estońskie Centrum na Rzecz Rozwoju Międzynarodowego.

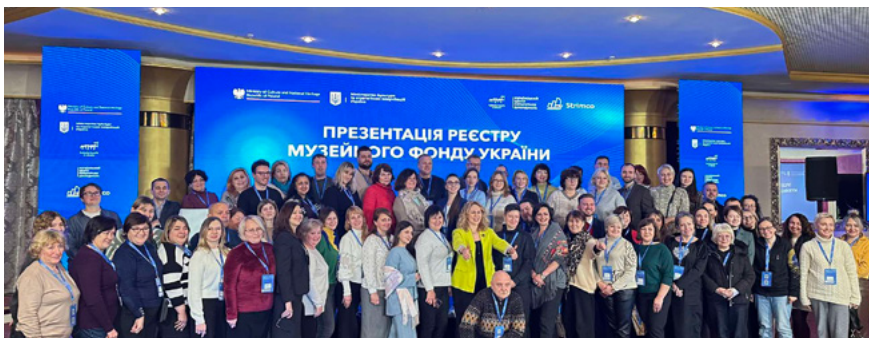
Wartość wsparcia w 2024 r.:

117 tys. zł

PROJEKT

Wdrażanie elektronicznego systemu rejestru Funduszu Muzealnego Ukrainy – etap II

Projekt miał na celu wdrożenie elektronicznego systemu zarządzania danymi o zasobach muzealnych Ukrainy poprzez utworzenie platformy wspomagającej digitalizację i inwentaryzację eksponatów muzealnych.

Konferencja podsumowująca budowę rejestru Funduszu Muzealnego Ukrainy.
Fot. archiwum FSM

Państwowy Fundusz Muzealny Ukrainy liczy ponad 12 milionów obiektów, jednak do niedawna nie posiadał jednego elektronicznego systemu do ich scentralizowanej rejestracji, a dokumentacja istniała tylko w formie papierowej. Tymczasem według danych UNESCO od początku pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę 33 muzea oraz łącznie 485 obiektów kultury zostało zniszczonych w wyniku bombardowań i ostrzałów. Wraz z nimi niszczone są rejestry eksponatów.

Digitalizacja zasobów muzealnych Ukrainy ma na celu zebranie wiedzy o nich, ułatwienie zarządzania i monitorowania przemieszczania się dzieł sztuki. Docelowo system zostanie zintegrowany z międzynarodowymi bazami, które śledzą losy dzieł sztuki w zakresie przechowywania, restauracji, transportu czy zagubienia. Pozwoli to na wykrywanie przypadków obrotu obiektami pozyskanymi w sposób nielegalny. Obecnie dostęp do systemu posiadają już ukraińska straż graniczna, urzędy celne oraz policja.

W wyniku realizacji projektu Ministerstwo Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy posiada system digitalizacji zasobów muzealnych – elektroniczny rejestr Funduszu Muzealnego Ukrainy. Rejestr pozwala na:

- skuteczną ochronę przed nielegalnym handlem i przemytem artefaktów,
- zwiększenie dostępności informacji o zbiorach dla ekspertów i społeczeństwa,
- ułatwienie współpracy międzynarodowej, zwłaszcza w kontekście poszukiwania i zwrotu zajętych obiektów,
- uproszczenie i automatyzację procesów biurowych;
- standaryzację rejestru dla różnych muzeów,
- włączenie instytucji do systemu przepływu informacji niezależnie od ich statusu czy wielkości,
- umożliwienie upoważnionym instytucjom samodzielnego przesyłania danych dotyczących obiektów muzealnych wraz z informacjami o ich statusie (np. przechowywane, odrestaurowane, przetransportowane, utracone).

Realizacja:

IV 2023 – XI 2024

Partnerzy w Ukrainie:

Ministerstwo Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy, Fundusz Muzealny Ukrainy, Agencja Zrównoważonego Rozwoju Kultury (NGO), STRIMCO (firma informatyczna)

Partnerzy w Polsce:

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP, Fundacja OBMIN (NGO)

Finansowanie:

Fundusz pomocy – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP (II etap)

Wartość wsparcia w 2024 r.:

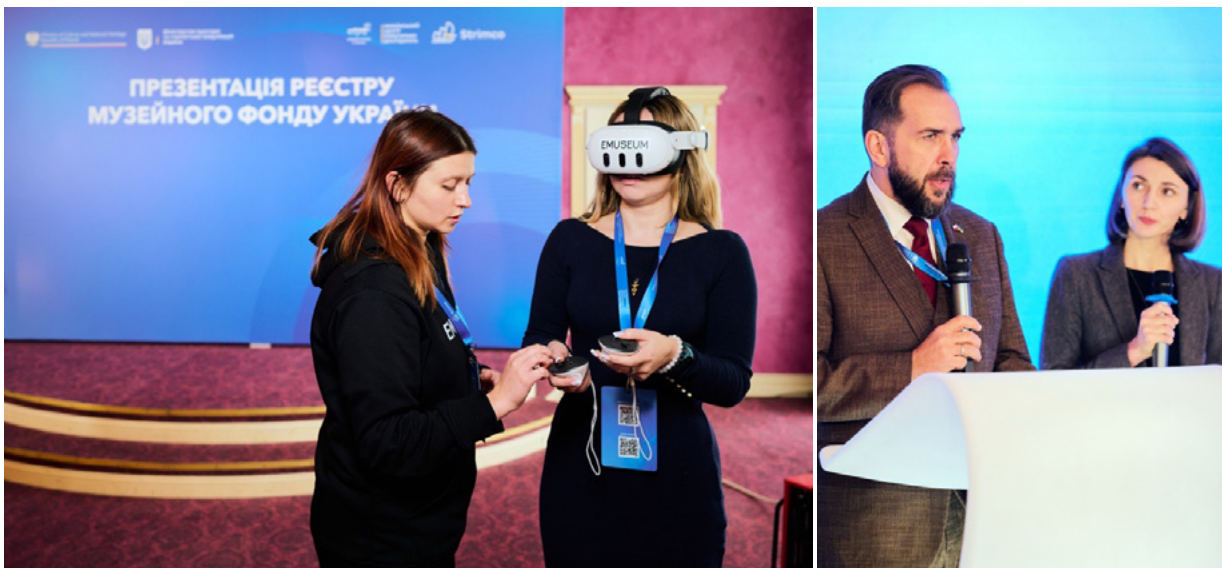
2,13 mln zł

Strona internetowa:

museum.mcsc.gov.ua

Ponadto w ramach projektu:

- 131 muzeów należących do Funduszu Muzealnego Ukrainy otrzymało 225 komputerów oraz infrastrukturę pozwalającą na korzystanie z elektronicznego rejestru,
- 997 osób pracowników muzealnych zostało przeszkolonych w zakresie obsługi rejestru; przekazano im także podręcznik RMFU oraz 2 filmy instruktażowe,
- 449 muzeów podłączyło się do rejestru,
- uruchomiono ogólnodostępny portal internetowy Rejestru Funduszu Muzealnego Ukrainy, na którym można przeglądać udostępniane stopniowo kolekcje muzealne i poszczególne obiekty muzealne.

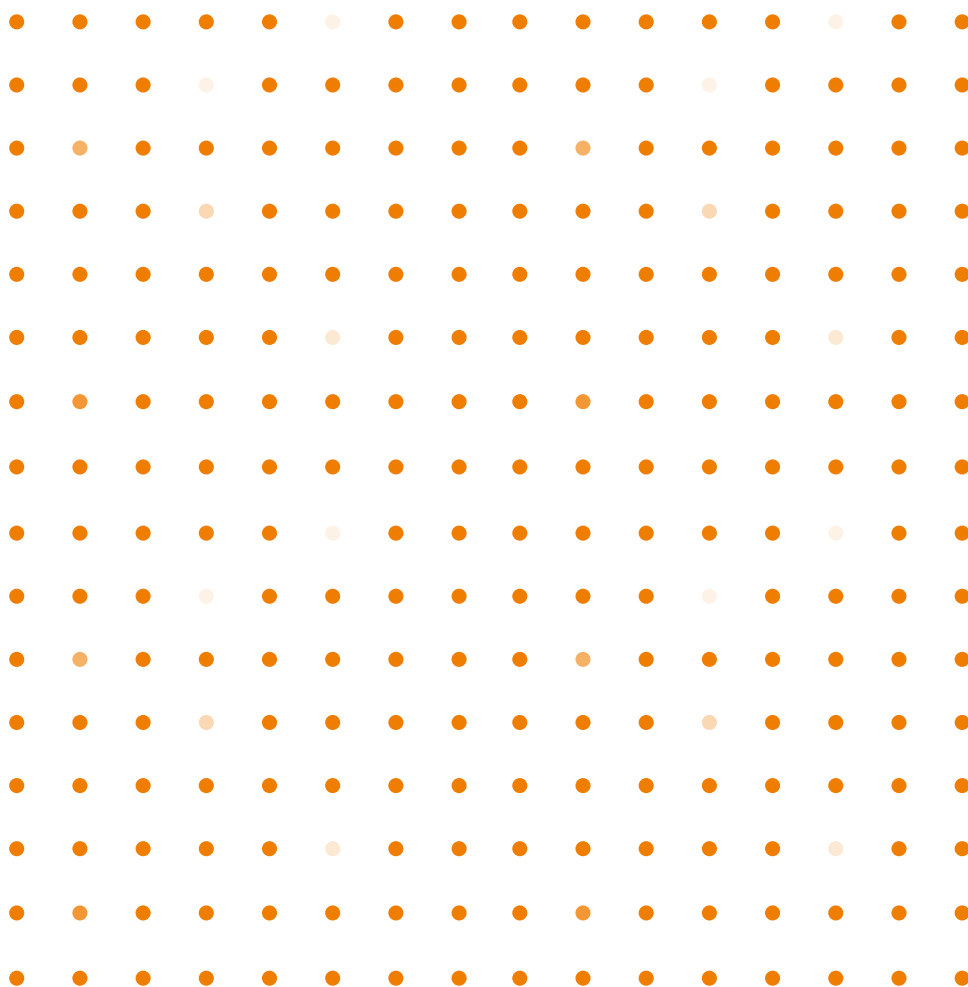
Konferencja podsumowująca budowę rejestru Funduszu Muzealnego Ukrainy.
Fot. archiwum FSM

Ambasador Piotr Łukasiewicz,
chargé d'affaires RP w Ukrainie

Konferencja podsumowująca projekt odbyła się w listopadzie 2024 r w Kijowie z udziałem ponad 150 osób. Podczas wydarzenia zaprezentowano Rejestr Funduszu Muzealnego Ukrainy, omówiono korzyści i wyzwania związane z jego funkcjonowaniem oraz przedstawiono roczne dokonania grupy wsparcia dla muzeów, które do tego czasu przyłączyły się do rejestru.

Gośćmi specjalnymi wydarzenia byli: Anastazja Bondar - wiceministra ds. rozwoju cyfrowego, transformacji cyfrowej i cyfryzacji (Ministerstwo Kultury i Komunikacji Strategicznej Ukrainy), Marta Cienkowska - podsekretarz stanu (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej) oraz Piotr Łukasiewicz – chargé d'affaires RP w Ukrainie.

III. Białoruś

Wstęp

Wspieranie osób represjonowanych przez reżim Aleksandra Łukaszenki, organizacji broniących praw człowieka, niezależnych instytucji edukacyjnych, organizacji społecznych i środowisk prodemokratycznych, a także inicjatyw na rzecz wolności słowa to od kilku lat niezmiennie priorytety działań FSM na rzecz Białorusinek i Białorusinów.

Represje po protestach w 2020 roku uniemożliwiły funkcjonowanie niezależnego ruchu demokratycznego w Białorusi. Organizacje, które zostały zdelegalizowane, musiały zakończyć działalność, kontynuować ją w podziemiu lub przenieść się za granicę – głównie do Polski, Gruzji, na Litwę oraz – do wybuchu pełnoskalowej wojny – na Ukrainę. Represje dotyczą przedstawicieli organizacji pozarządowych i mediów, ludzi kultury oraz mniejszości narodowych. Podstawowe prawa człowieka są łamane. Członkowie rodzin aktywistów, którzy wyjechali z kraju w poprzednich latach, są prześladowani, poddawani rewizjom i oskarżani o ekstremizm. Obecnie nikt, kto nie współpracuje z opresyjnym systemem, nie może czuć się bezpiecznie.

Reżim odciął Białorusinów od niezależnych źródeł informacji. Niezależne media zostały zlikwidowane, a dziennikarze są represjonowani. Białoruskie władze dezinformują społeczeństwo, wykorzystując maszynę mediów państwowych. Media społecznościowe są monitorowane przez służby, a użytkownicy, którzy obserwują, linkują lub lajkują treści czy kanały uznane przez władzę za ekstremistyczne, są karani.

Coraz większa zależność Białorusi od Rosji – gospodarcza, energetyczna i polityczna – jej zaangażowanie w wojnę przeciwko Ukrainie, izolacja międzynarodowa oraz niesłabnące represje to aktualny obraz państwa białoruskiego.

FSM wspiera społeczeństwo białoruskie poprzez granty dla organizacji realizujących trzy kluczowe priorytety: prawa człowieka i instytucje demokratyczne, społeczeństwo obywatelskie i usługi społeczne oraz wolne media i dostęp do informacji.

38 zrealizowanych projektów

430 ponad 430 wydarzeń budujących pozytywny wizerunek Białorusinek i Białorusinów

18400

ponad 18 400 artykułów, filmów i innych materiałów na temat Białorusi

14600

ponad 14 600 osób skorzystało z różnych form wsparcia

W 2024 roku FSM kontynuował współpracę z **dwiema radiostacjami**: Białoruskim Centrum Informacyjnym Sp. z o.o. (Radio Racja) oraz Europejskim Radiem dla Białorusi Sp. z o.o. (Euroradio). Działania radiostacji miały na celu zwiększenie dostępu do niezależnych informacji, przy jednoczesnym ograniczeniu zagrożenia dla odbiorców. W odróżnieniu od innych mediów, słuchanie radioodbiorników nie pozostawia śladu, dzięki czemu słuchacze nie przyciągają uwagi służb bezpieczeństwa Republiki Białoruś.

Wartość finansowania ze środków Polskiej Pomocy (MSZ):
13,75 mln zł

W ramach tej współpracy Euroradio wyprodukowało i wyemitowało **218 odcinków audycji EuroZOOM**, a także stworzyło i opublikowało **654 materiały informacyjne**. Radio Racja nadawało przez cały rok **w trybie 24/7**.

The Belarus International Implementers Meeting 2024 (BIIM)

W pierwszej połowie roku w Warszawie odbyło się coroczne spotkanie donatorów oraz realizatorów działających na rzecz Białorusi (Belarus International Implementers Meeting 2024). Spotkanie organizowane przez FSM we współpracy ze Stowarzyszeniem Wschodnioeuropejskie Centrum Demokratyczne, Ambasadą Królestwa Niderlandów i Belarus Beehive, miało na celu koordynację działań na rzecz społeczeństwa białoruskiego oraz analizę bieżących kierunków działań i strategii.

PROJEKT

Wsparcie liderów i reformatorów Nowej Białorusi

W latach 2022-2024 FSM realizował, w partnerstwie z Fundacją „Wolny Uniwersytet Białoruski”, projekt edukacyjny online, którego celem był rozwój i wzmocnienie kompetencji przyszłych urzędników, działaczy społecznych, menedżerów oraz innych specjalistów, którzy będą zaangażowani we wprowadzanie prodemokratycznych reform w instytucjach i społeczeństwie białoruskim. Liderzy z wiedzą ekspercką i kompetencjami przyszłości odegrają kluczową rolę w transformacji społeczeństwa oraz wprowadzeniu go w zmiany czekające Europę Środkowo-Wschodnią.

W 2024 roku z oferty 16 dofinansowanych kursów skorzystało 450 osób. W ciągu dwóch lat realizacji projektu, we współpracy z Uniwersytetem Łódzkim, Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wyższą Szkołą Kadr Menedżerskich w Koninie oraz Szkołą Liderstwa im. Zbigniewa Pełczyńskiego zrealizowaliśmy aż 31 kursów online o różnorodnej tematyce. Bezpłatny udział w nich wzięło 920 osób.

Projekt umożliwił także stworzenie Forum WUB – bezpiecznej przestrzeni dla studentów i absolwentów Wolnego Uniwersytetu Białoruskiego. Platforma ta pozwala na swobodną wymianę myśli, prowadzenie dyskusji, networking oraz organizację wydarzeń. Gośćmi spotkań w ramach Forum WUB były osobistości ze świata polityki, kultury czy nauki, takie jak Aleksander Kwaśniewski, Krzysztof Zanussi czy prof. Nikołaj Iwanow.

Realizacja:

IX 2022 - XI 2024

Partnerzy:

Fundacja Wolny Uniwersytet Białoruski

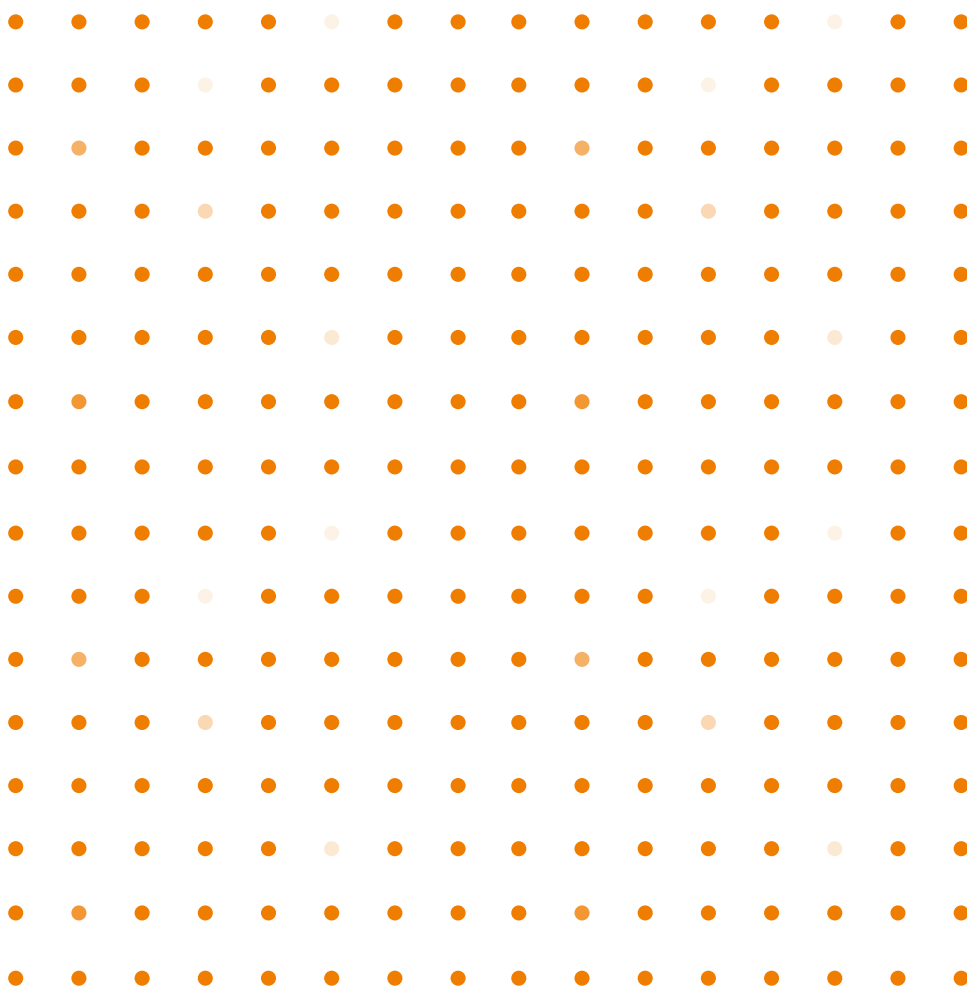
Finansowanie:

Unia Europejska

Wartość wsparcia w 2024 r.:

623,6 tys. zł

IV. Mołdawia

Wstęp

W 2024 roku w Mołdawii FSM kontynuowała swój wieloletni priorytet, jakim jest rozwój lokalny – wzmocnianie pozycji społeczności, ich aktywne uczestnictwo w procesach decyzyjnych oraz zwiększanie odporności na poziomie lokalnym.

Dzięki zaangażowaniu mieszkańców, władz i organizacji rozwiązania wprowadzane na rzecz poprawy warunków życia stają się bardziej efektywne. To z kolei sprzyja pozostaniu obywateli w kraju i budowaniu z nim przyszłości, co pomaga przeciwdziałać jego wyludnieniu. Mołdawia od lat zmagą się z tym problemem, a wojna w Ukrainie postawiła przed nią dodatkowe wyzwania w zakresie bezpieczeństwa i funkcjonowania instytucji publicznych.

Potwierdzenie przez Unię Europejską europejskich aspiracji Mołdawii nadaje nową dynamikę współpracy, obejmując m.in. dostosowanie regulacji prawnych i wdrażanie europejskich standardów. W 2024 roku FSM kontynuowała popularyzację podejścia LEADER – kluczowego narzędzia rozwoju obszarów wiejskich w UE. Mołdawia jest obecnie jedynym krajem spoza Unii, który je stosuje. Programem objęto połowę kraju, a w 2021 roku rząd zdecydował o jego włączeniu do polityki państwowej. Działania FSM w tym zakresie zostały docenione przez Komisję Europejską w „**Raporcie Rozszerzenia**” (rozdział 11) opublikowanym w listopadzie 2023 roku, jako przykład wdrażania unijnych rozwiązań. Podobne założenia przyświecały programowi rewitalizacji i rozwoju miast. W obu procesach instytucje państwowe oraz partnerzy społeczni przejęli odpowiedzialność za implementację strategii rozwojowych.

Wojna w Ukrainie oraz nasilające się działania dezinformacyjne stworzyły w Mołdawii nowe wyzwania, wymagające wzmocnienia odporności i stabilności państwa. FSM rozpoczęła realizację szeroko zakrojonego projektu w zakresie ochrony ludności, obejmującego między innymi tworzenie struktur ochotniczych straży pożarnych oraz współpracę z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych w podnoszeniu kompetencji służb mundurowych. Fundacja, jako partner BGK, podjęła również działania na rzecz zwiększenia efektywności i niezależności energetycznej mołdawskich MŚP – co stanowi kolejny istotny element budowania stabilności kraju.

PROJEKT

EU4LC: EU4Moldova: Rozwój społeczności lokalnych

W 2024 roku zakończono pilotażową fazę wdrożenia Krajowego Programu LEADER. W ramach drugiej edycji programu krajowego na lata 2024-2025 wybrano 31 Lokalnych Grup Działania (LGD) do dofinansowania. Stworzono warunki zapewniające trwałość tego podejścia - opracowano odpowiednie ramy prawne, w tym akty wykonawcze, zagwarantowano finansowanie oraz wdrożono rozwiązania IT usprawniające zarządzanie programem.

Projekt jest realizowany w ramach Inicjatywy Team Europe we współpracy z Niemcami (GIZ) i Austrią (ADA).

Nasze działania koncentrowały się na następujących celach:

- wzmocnienie zdolności instytucji i organizacji współtworzących program LEADER (Ministerstwo Rolnictwa i Przemysłu Spożywczego, Agencja Płatności

Realizacja:

IX 2021 – XII 2024

Partnerzy w Mołdawii:

Ministerstwo Rolnictwa i Przemysłu Spożywczego, Agencja Interwencji i Płatności w Rolnictwie, Lokalne Grupy Działania (LGD), Krajowa Sieć Rozwoju Obszarów Wiejskich LEADER

Partnerzy w Polsce:

eksperti

Finansowanie:

Polska pomoc (MSZ RP), Unia Europejska, Estonian Centre for International Development (ESTDEV)

Wartość wsparcia w 2024 r.:

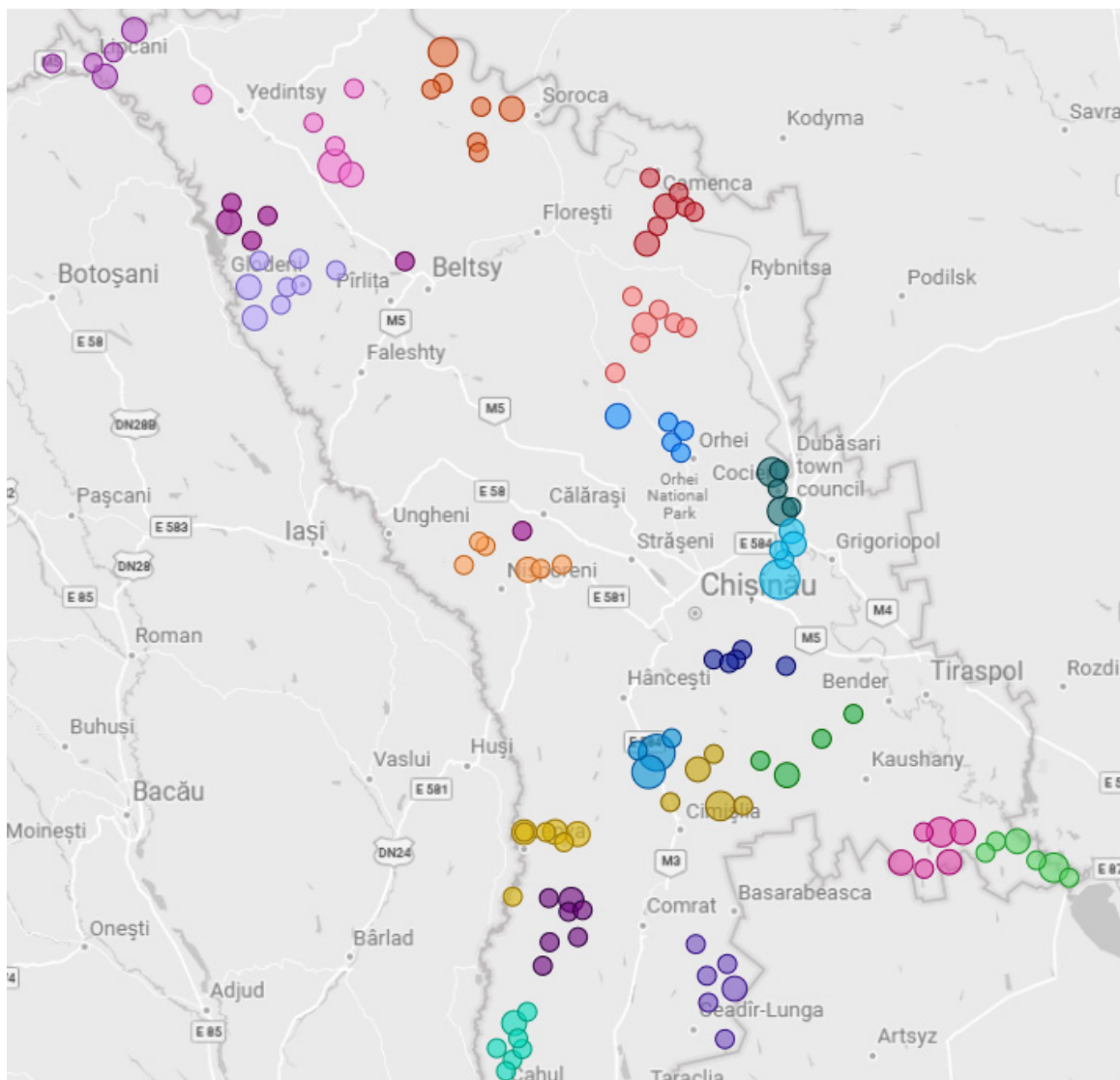
1,48 mln zł

i Interwencji w Rolnictwie, Krajowa Sieć Rozwoju Obszarów Wiejskich LEADER i LGD), umożliwiając im samodzielne zarządzanie ekosystemem LEADER,

- ustanowienie systemu monitorowania oraz cyfryzacji procesów związanych z programem,
- dostosowanie polityki rozwoju obszarów wiejskich i programu LEADER do standardów unijnych, co ma kluczowe znaczenie w kontekście przyznanego Mołdawii w czerwcu 2022 roku statusu kandydata do UE.

Fundacja przekazała środki 24 LGD, które w wyniku procedur konkursowych wsparły realizację 198 lokalnych projektów rozwojowych o łącznej wartości 5 mln zł (wliczając wkład własny beneficjentów). Efektem tych działań było m.in.:

- utworzenie 8 nowych firm,
- bezpośrednie zaangażowanie 135 miejscowości w realizację projektów,
- objęcie 430 miejscowości efektami wdrożonych inicjatyw,
- objęcie działaniami około 119 tys. osób,
- powstanie 149 nowych miejsc pracy.

Mapa wszystkich projektów zrealizowanych w ramach RDF 3.0

W październiku we współpracy z Platformą YardSale, zorganizowano w Kiszyniowie jarmark produktów lokalnych „DAY Foială! YardSale pentru comunități”. W wydarzeniu wzięło udział ponad 40 producentów z LGD, którzy mieli okazję zaprezentować i sprzedać swoje wyroby szerokiej publiczności. Jarmark odwiedziło ponad 3 000 osób.

Przeprowadzono ocenę pilotażowego etapu wdrażania programu LEADER w Mołdawii (*Impact study*), za którą odpowiadała sieć LEADER France. Raport z ewaluacji podkreśla istotną wartość dodaną programu, zwłaszcza jego wpływ na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich i wzrost partycypacji społecznej. Zidentyfikowano jednak także wyzwania, takie jak:

- niewystarczające finansowanie,
- nadmierne obciążenia administracyjne,
- braki w monitorowaniu i ocenie działań,
- ograniczone zasoby kadrowe.

Zalecenia obejmują zwiększenie budżetu programu, uproszczenie procedur, profesjonalizację podmiotów zaangażowanych w jego realizację, poprawę komunikacji oraz koncentrację na zrównoważonym rozwoju.

Aby usprawnić zarządzanie i monitorowanie programu LEADER, wdrożono system bazodanowy MLIS dla sieci LEADER w Mołdawii. Jego właścicielem jest Ministerstwo Rolnictwa i Przemysłu Spożywczego, a administratorem - Agencja Płatnicza. Platforma umożliwia gromadzenie aktualnych danych o LGD oraz zarządzanie przepływem środków publicznych w ramach Krajowego Programu LEADER.

Jesienią 2024 roku przeprowadzono kampanię informacyjną skierowaną do społeczeństwa mołdawskiego. Obejmowała ona:

- pięć materiałów wideo prezentujących Lokalne Grupy Działania i odbiorców programu,
- udział w audycjach radiowych i telewizyjnych,
- trzy wystawy ukazujące efekty programu i jego wpływ na lokalne społeczności.

Materiały wideo: [1](#) | [2](#) | [3](#) | [4](#) | [5](#) .

Krajowa Sieć Rozwoju Obszarów Wiejskich LEADER (RNDRL) otrzymała od FSM grant na rozwój instytucjonalny. W jego ramach zorganizowano cykl szkoleń dla ponad 50 przedstawicieli LGD obejmujący m.in. przygotowanie i wdrażanie planów operacyjnych, księgowość projektową, zarządzania zasobami ludzkimi, przeciwdziałanie konfliktowi interesów, zarządzanie ryzykiem oraz prowadzenie dokumentacji LGD.

Wiosną zorganizowano trzy fora regionalne, a w czerwcu 2024 r. – kongres poświęcony m.in. zrównoważonemu rozwojowi i trwałości działań LGD.

W ramach Akademii Lokalnych Animatorów Krajowej Sieci wyszkolono 10 lokalnych liderów, którzy we współpracy z mieszkańcami identyfikują i rozwijają potencjał swoich społeczności.

W grudniu 2024 r. odbyło się wydarzenie podsumowujące projekt, które zgromadziło ponad 120 uczestników i uczestniczek: beneficjentów, przedstawicieli władz lokalnych, ekspertów i partnerów. Zaprezentowano m.in. film podsumowujący działania w ramach Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich EU-LEADER 3.0

PROJEKT

MRLP: Moldova Rural LEADER Project – USAID

Od 2020 roku projekt ten stanowił istotne wsparcie dla rozwoju stabilnej sieci LEADER w Mołdawii.

W 2024 roku ogłoszono nabór wniosków do Funduszu Partnerskiego LGD - Społeczeństwo Obywatelskie (the LAG-Civil Society Partnership Fund), w wyniku którego dofinansowano cztery projekty. Zaangażowały one ponad 75 wolontariuszy, pokazując, jak dużą siłą dysponują organizacje społeczeństwa obywatelskiego.

Dzięki wsparciu FSM, Krajowa Sieć opracowała koncepcję ram monitorowania i uczenia się, a także plan rozwoju organizacji. Rozpoczęto także współpracę z wybranymi miejscowościami w ramach inicjatywy *Smart Village* – czyli inteligentnych wsi opartych na innowacyjnych i cyfrowych rozwiązaniach oraz kontynuowano działanie Innovators 3.0 Fund – dla innowacyjnych pomysłów.

Działania objęły m.in.:

- przyznanie grantów instytucjonalnych dwóm grupom lokalnym;
- realizację czterech projektów pilotażowych, w tym testowanie innowacyjnego modelu zarządzania destynacją turystyczną (DMO) oraz rozwój kooperatyw pszczelarskich i zielarskich,
- organizację szkoleń i wizyt studyjnych, także poza granicami kraju.

W ramach dążeń do zwiększenia stabilności i efektywności działania LEADER wprowadzono system informacyjny **Moldova LEADER IT Soft**. Równolegle uruchomiono kompleksowy program mentoringowo-szkoleniowy z zakresu cyfryzacji - jego częścią były m.in. 6 szkoleń oraz wizyta studyjna w Estonii, gdzie uczestnicy zapoznali się z praktykami e-rządzenia i innowacyjnymi podejściami do cyfryzacji.

PROJEKT

Wzmocnienie zdolności w zakresie skutecznej koordynacji polityk rozwoju regionalnego i lokalnego, w tym funduszu synergii i społeczności miejskich

Projekt był częścią procesu realizowanego przez FSM od 2017 roku. Proces ten ewoluował od opracowania metodologii rewitalizacji obszarów miejskich w Mołdawii do etapu instytucjonalizacji, który rozpoczął się w 2020 roku. Wówczas Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Regionalnego przejęło opracowaną metodologię i zapewniło publiczne finansowanie rewitalizacji w ramach Krajowego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Lokalnego (Fundusz Synergii).

Priorytetem na rok 2024 było sfinalizowanie wieloletniego procesu budowania potencjału lokalnych i regionalnych instytucji w celu skuteczniejszego wdrażania regionalnych i lokalnych polityk i programów krajowych - szczególnie w nowym kontekście integracji europejskiej. Równolegle promowano zintegrowany rozwój obszarów miejskich poprzez współdziałanie z Funduszem Synergii.

Realizacja:

2020 – 2024

Partnerzy w Mołdawii:

Ministerstwo Rolnictwa i Przemysłu Spożywczego, Agencja Interwencji i Płatności w Rolnictwie, Lokalne Grupy Działania (LGD), Krajowa Sieć Rozwoju Obszarów Wiejskich LEADER

Finansowanie:

USAID

Wartość wsparcia w 2024 r.:

2,39 mln zł

Realizacja:

I – XII 2024

Partnerzy w Mołdawii:

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Regionalnego oraz Agencje Rozwoju Regionalnego (ARR)

Partnerzy w Polsce:

Instytut Rozwoju Miast i Regionów (IRMiR)

Finansowanie:

Polska pomoc (MSZ RP)

Wartość wsparcia:

1,12 mln zł

W 2024 roku w ramach Funduszu Synergii kontynuowano realizację czterech projektów rozpoczętych w 2023 r. (Soroca, Anenii Noi i Ceadâr-Lunga, Drochia). Dodatkowo w strefie rewitalizacji miasta Bielce (Bălți) powstał mural.

W wyniku realizacji projektu:

1. Instytut Rozwoju Miast i Regionów przeprowadził badanie potencjału miast i regionów, opracował Program Budowania Potencjału dla jednostek samorządu terytorialnego oraz zorganizował warsztaty dla 15 pracowników ARR, w zakresie zintegrowanego zarządzania projektami.

2. Udzielono wsparcia finansowego i merytorycznego czterem miejskim inicjatywom:

- **Nisporeni** – projekt koncentrował się na stworzeniu identyfikacji wizualnej miasta i wzmocnieniu jego pozytywnego wizerunku. Zrealizowano osiem murali, opracowano księgę znaku oraz materiały identyfikacyjne. Zakupiono także pięć laptopów dla trzech przedszkoli i biblioteki oraz 24 zestawy edukacyjnych puzzli.

- **Anenii Noi** – projekt miał na celu poprawę infrastruktury miejskiej i wzmocnienie integracji społecznej. Powstał plac zabaw dla dzieci z urządzeniami dostosowanymi do różnych grup wiekowych oraz przestrzeń rekreacyjna dla seniorów z małą architekturą i sprzętem sportowym. Wyremontowano podwórza pięciu bloków mieszkalnych, wyasfaltowano drogi dojazdowe oraz zainstalowano system bezpieczeństwa na placu zabaw.

- **Rîșcani** – projekt obejmował modernizację infrastruktury miejskiej: remont turystycznej kładki, budowę nowej przeprawy dla pieszych, oczyszczenie fragmentu koryta rzeki z osadów, nasadzenie 20 kasztanowców i montaż trzech ławek.

- **Federacja Rowerowa w Kiszyniowie** – wspólnie z partnerami zbudowano tor typu pump-track oraz zorganizowano pierwsze Otwarte Mistrzostwa Kiszyniowa w jeździe na pump-tracku dla dzieci i młodzieży.

3. Fundacja przekazała również środki na realizację inicjatyw w miejskich strefach rewitalizacji, uzupełniających projekty infrastrukturalne finansowane z Funduszu Krajowego Rozwoju Regionalnego. Celem tych działań było pobudzenie aktywności obywatelskiej, budowanie więzi sąsiedzkich i wzmocnienie tożsamości lokalnej.

- **Anenii Noi** – dofinansowano sześć sąsiedzkich inicjatyw realizowanych w miejskiej strefie rewitalizacji oraz doposażono plac zabaw i boisko. Zakupiono dziewięć składanych namiotów i przenośne meble, które ułatwiają organizację lokalnych wydarzeń, takich jak podsumowujący projekt piknik sąsiedzki.
- **Ceadîr-Lunga** – przyznano mini-granty na realizację dziesięciu sąsiedzkich inicjatyw, które poprawiły warunki życia w budynkach mieszkalnych. W działania zaangażowało się 209 osób. Zakupiono również ekran do projekcji plenerowych, co umożliwiło organizację wydarzeń kulturalnych i zwiększyło atrakcyjność obszaru rewitalizacji.
- **Drochia** – przeprowadzono konkurs „Budżet inicjatyw obywatelskich w Strefie Rewitalizacji”, w ramach którego sfinansowano trzy pomysły mieszkańców: remont sali konferencyjnej przy Liceum im. Stefana cel Mare, zagospodarowanie przestrzeni publicznej i modernizację infrastruktury przedszkola. W ramach akcji „Bliżej Społeczności” posadzono choinkę symbolizującą zaangażowanie na rzecz zrównoważonego rozwoju. Dodatkowo zainstalo-

wano dwa przystanki komunikacji miejskiej z punktami handlowymi, które wspierają lokalną mobilność i przedsiębiorczość.

- **Soroki** – w ramach konkursu mini-grantów sfinansowano cztery projekty z zakresu gastronomii, sprzątanania i fizjoterapii, tworząc pięć miejsc pracy, w tym dla młodych Romów. Organizacja Festiwalu Romów w listopadzie 2024 r. stała się okazją do celebracji romskiej kultury i tradycji. W programie znalazły się pokazy tańca, wystawy oraz degustacje tradycyjnych potraw. Równoległe przeprowadzono prace modernizacyjne wokół budynku jednego z przedszkoli, poprawiając jakość przestrzeni publicznej dostępnej dla lokalnej społeczności.

Dodatkowo w Bielcach, we współpracy z władzami lokalnymi oraz Instytutem Polskim w Bukareszcie, zrealizowano projekt muralu na obszarze rewitalizacji.

PROJEKT

EU4MR: EU4MOLDOVA Resilience – Secure state, resilient communities

Kompleksowy projekt EU4MR ma na celu wzmocnienie instytucji państwowych do ochrony infrastruktury krytycznej, identyfikowania i przeciwdziałania zagrożeniom, a także informowania obywateli o ryzyku. Równocześnie projekt wspiera działania zwiększające odporność społeczną, poprzez lokalne inicjatywy budujące spójność społeczną i zaufanie do procesu integracji z Unią Europejską.

Do kluczowych działań zrealizowanych w 2024 roku należą:

- Rozpoczęcie renowacji kompleksu szkoleniowego Centralnego Klubu Sportowego „Dinamo”, w tym modernizacja strzelnicy wykorzystywanej przez służby mundurowe.
- Kampania informacyjna na temat korzyści płynących z integracji europejskiej – opublikowano 7 wideoklipów, które łącznie osiągnęły ponad 700 tys. wyświetleń w mediach społecznościowych.

Linki do wybranych klipów na Facebooku:

- Wizyta studyjna w Szwecji dotycząca infrastruktury krytycznej.
- Wybór 10 lokalizacji pod budowę remiz OSP: Vălcineț, Rădeni, Pepeni, Selemet, Sadaclia, Gura Bîcului, Sofia, Izvoare, Mateuți, Călinești.
- Selekcja 5 miejscowości do realizacji modułu „Smart Villages” – inteligentnych wiosek otrzymają one łącznie ponad 1,3 mln EUR na lokalne inwestycje.
- Dofinansowanie 5 miejskich projektów rewitalizacyjnych (Rîșcani, Ceadâr-Lunga, Nisporeni, Cimișlia i Hîncești) oraz wizyta ich przedstawicieli na Smart City World Expo 2024 w Barcelonie.

Realizacja:

V 2024 – XI 2025

Partnerzy w Mołdawii:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz służby podległe: Policja, Straż Pożarna, Policja Graniczna, Służba Migracyjna oraz Karabinierzy, a także Ministerstwo Rolnictwa i Przemysłu Spożywczego, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Regionalnego

Partnerzy w Polsce:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz służby podległe, Ochotnicze Straże Pożarne, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, eksperci

Finansowanie:

Unia Europejska

Wartość wsparcia w 2024 r.:

9,09 mln zł

W ramach projektu do Polski zaproszono 9 mołdawskich dziennikarzy na wizytę studyjną na temat procesów integracji w UE. Program obejmował spotkania z politykami, urzędnikami i ekspertami z takich instytucji jak Kolegium Europejskie w Natolinie, MSZ, OSW, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej oraz redakcje TVP World, Belsat TV i Dziennika Gazety Prawnej.

Po powrocie dziennikarze opublikowali artykuły i materiały wideo prezentujące Polskę jako państwo członkowskie UE oraz opowiadające o doświadczeniach integracyjnych, które mogą stanowić inspirację dla Mołdawii.

Renowacja i budowa remiz strażackich to tylko część działań skierowanych do strażaków ochotników.

Łącznie 47 ochotników wzięło udział w szkoleniach z zakresu reagowania kryzysowego, zorganizowanych w Centrum Szkoleniowym Głównego Inspektoratu Sytuacji Nadzwyczajnych Państwowej Straży Pożarnej w Răzeni (rejon Ialoveni). Szkolenia obejmowały zarówno teorię, jak i praktykę - gaszenie pożarów, ewakuację poszkodowanych w wypadkach komunikacyjnych, udzielanie pierwszej pomocy.

W listopadzie w Zubrești odbyła się trzecia edycja festiwalu OSP, gromadząca ponad 500 uczestników, w tym 140 strażaków ochotników z 23 miejscowości. W programie znalazły się konkursy, wręczenie dyplomów zasłużonym strażakom i wymiana doświadczeń.

W ramach modułu „Smart Villages”, wybrane miejscowości otrzymały wsparcie eksperckie. W listopadzie i grudniu zorganizowano dwa warsztaty z udziałem międzynarodowego eksperta. Pierwszy warsztat wprowadzał w koncepcje inteligentnych wiosek, metody zbierania danych i angażowania społeczności. Drugi skupiał się na tworzeniu wizji, celów i konkretnych działań w strategiach rozwoju inteligentnych wiosek. W warsztatach uczestniczyli przedstawiciele władz lokalnych, członkowie społeczności oraz administracji centralnej.

Dodatkowo Fundacja wspierała Ministerstwo Rolnictwa i Przemysłu Spożywczego, przekazując wiedzę o unijnych praktykach wdrożenia i finansowania Smart Villages.

Wybrane miejscowości wzięły udział w targach Smart City World Expo 2024 w Barcelonie, gdzie miały okazję zapoznać się z nowymi technologiami i rozwiązaniami odpowiadającymi na lokalne wyzwania rozwojowe.

W 2024 roku rozpoczęto również prace nad nowymi modułami projektu obejmującymi instalacje fotowoltaiczne oraz system dotacji dla małych producentów żywności. Oba komponenty zostaną w pełni rozwinięte i zrealizowane w kolejnym roku. W ramach działań związanych z budowaniem potencjału administracji publicznej w zakresie polityki rozwoju regionalnego i lokalnego, zainicjowano współpracę z Instytutem Rozwoju Miast i Regionów (IRMiR).

PROJEKT

Wsparcie dla MŚP – pomoc techniczna w pozyskiwaniu kredytów

Proces integracji z Unią Europejską otworzył przed Mołdawią nowe możliwości w zakresie transformacji energetycznej. W grudniu 2023 roku Bank Gospodarstwa Krajowego podpisał z rządem Mołdawii umowę pożyczki w wysokości 5 mln euro, finansowanej ze środków UE. Środki te zasiliły mołdawski fundusz wsparcia przedsiębiorczości i za pośrednictwem wybranych banków zostaną przekazane wybranym przedsiębiorcom w formie niskoprocentowanych kredytów.

FSM odpowiada za wsparcie we wdrażaniu projektów w następującym zakresie:

- doradztwo dla mołdawskich partnerów w zakresie przeprowadzania audytów energetycznych,
- szkolenia z pozyskiwania środków z funduszu oraz zakresu zwiększania efektywności energetycznej,
- wsparcie przedsiębiorców w tworzeniu wniosków kredytowych.

Udział Fundacji w programie rozpoczął się jesienią 2024 roku. Do końca roku zrealizowano prace przygotowawcze, w tym wybór wykonawców poszczególnych modułów oraz przygotowanie kampanii informacyjnej skierowanej do przedsiębiorców. Pełne wdrożenie projektu planowane jest na kolejne lata.

Realizacja:

X 2024 – X 2026

Partnerzy w Mołdawii:

Organizacja Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Ministerstwo Rozwoju Gospodarki i Cyfryzacji

Partnerzy w Polsce:

Bank Gospodarstwa Krajowego

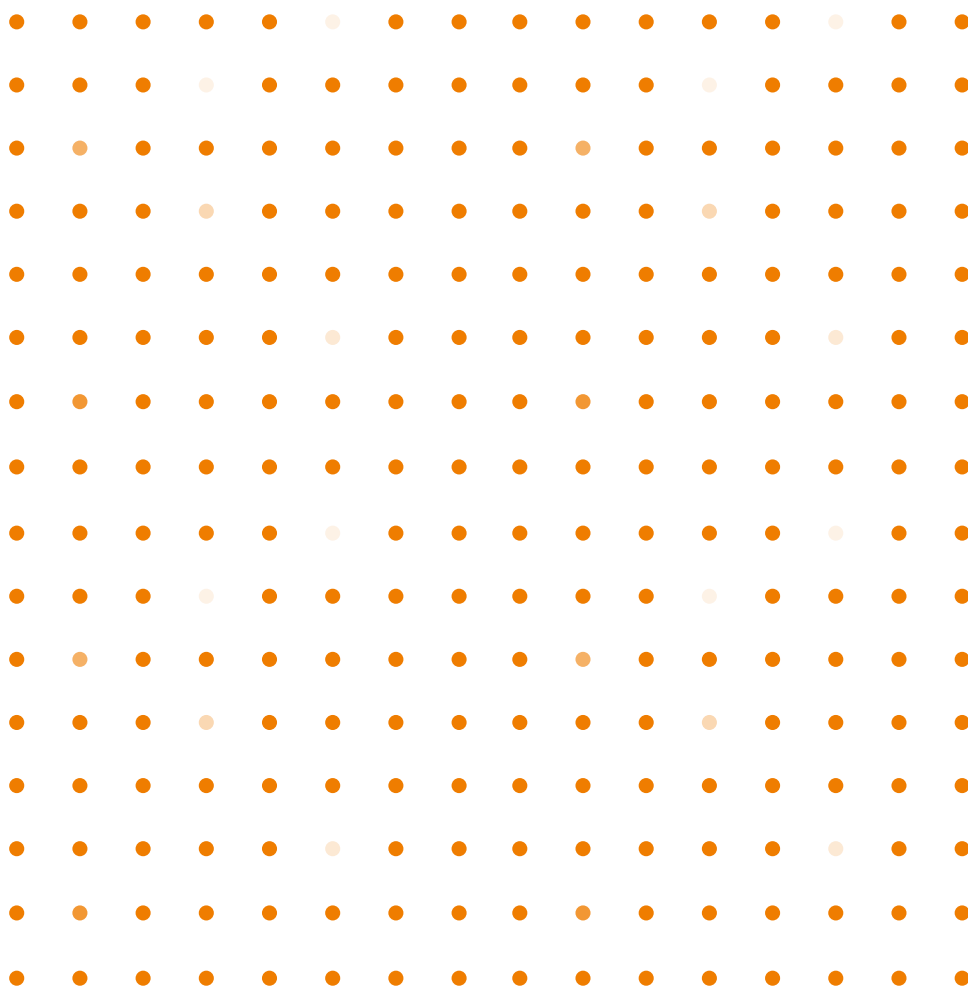
Finansowanie:

Unia Europejska i Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK)

Wartość wsparcia w 2024 r.:

40 tys. zł

V. Gruzja

Wstęp

Rok 2024 przyniósł niepokojącą zmianę politycznego kursu Gruzji. Przyjęta wiosną ustawa o zagranicznych agentach wzbudziła uzasadnione obawy organizacji społeczeństwa obywatelskiego o możliwość swobodnego działania oraz utrudniła współpracę z zagranicznymi i międzynarodowymi podmiotami. Po październikowych wyborach parlamentarnych administracja, jeszcze niedawno otwarta na integrację z UE, zdecydowanie odrzuciła ten kierunek rozwoju kraju. Sam wynik wyborów został oprotestowany przez opozycję i kwestionowany przez społeczność państw demokratycznych. W Tbilisi i innych miastach rozpoczęły się wielomiesięczne protesty.

Fundacja koncentrowała się na wspieraniu rozwoju lokalnego i modernizacji, realizując m.in. projekty dotyczące efektywności energetycznej oraz rozpoczynając pełne wdrażanie wieloletniego programu poprawy dostępności Internetu na obszarach wiejskich. Zorganizowaliśmy także szkolenia kompetencyjne dla gruzińskich dziennikarzy.

PROJEKT

Odporne energetycznie społeczności górskie w Gruzji

W ramach projektu wdrożono pakiety energoefektywności w sześciu przedszkolach zlokalizowanych we wioskach: Cinubani (Akhmeta JST), Kvesheti (Dusheti JST), Sioni (Kazbegi JST), Khichauri i Purtio (Szuaxevi JST), Kwatia (Khulo JST).

Pakiety obejmowały instalację stacji fotowoltaicznych, ocieplenie sufitów oraz wymianę tradycyjnych żarówek na energooszczędne LED. Zamontowano również inteligentne liczniki energii (tzw. *smart metres*) w 17 przedszkolach w gminach Szuaxevi (5) i Khulo (12), umożliwiając bieżące monitorowanie zużycia prądu przez Samorządowe Związki Przedszkoli.

W czerwcu 2024 roku w każdym z sześciu przedszkoli odbyły się warsztaty dla personelu, rodziców i przedstawicieli władz lokalnych, dotyczące obsługi elektrowni słonecznych, monitorowania rachunków za energię oraz konserwacji instalacji. Placówki otrzymały zestawy do czyszczenia paneli oraz instrukcje użytkowania systemów. Dodatkowo, każde przedszkole wyposażono w pakiety edukacyjne dla dzieci na temat efektywności energetycznej. W warsztatach uczestniczyło łącznie 129 osób.

W listopadzie w Tbilisi odbył się warsztat podsumowujący: „Umiejętności w zakresie zrównoważonej energii dla przedszkoli: monitorowanie stacji fotowoltaicznych i planowanie reinwestycji”. Certyfikaty otrzymało 12 najbardziej zaangażowanych uczestników reprezentujących wszystkie sześć wysokogórskich wiosek.

Zobacz podsumowanie projektu

Realizacja:

I - XII 2024

Finansowanie:

Polska pomoc (MSZ RP) i USAID

Wartość wsparcia:

289 tys. zł

PROJEKT

Efektywność energetyczna dla lepszego standardu życia: Gmina Czochatauri w kierunku zrównoważonej przyszłości energetycznej

Projekt kontynuował działania z 2023 roku, których celem była poprawa jakości usług komunalnych w wybranych społecznościach wiejskich Czochatauri poprzez dostarczenie i wdrożenie energooszczędnych rozwiązań w przedszkolach i przestrzeni publicznej.

Zmodernizowano 10 przedszkoli (Kvesheti, Sioni, Tsinubani, Sameba, Amaghleba, Bukistsikhe, Zemo Erketi, Buknari, Sachamiaseri, Zemo Surebi). Eksperti z Polski i Gruzji przygotowali pakiety termomodernizacyjne na podstawie audytów technicznych, a społeczności lokalne aktywnie uczestniczyły w modernizacji. Zakres prac obejmował: izolację, montaż dwuszybowych okien i drzwi, instalację pieców na drewno, LED-ów, paneli słonecznych i inteligentnych liczników prądu.

Latem zainstalowano dwie inteligentne ławki solarne z Wi-Fi w parku w Czochatauri oraz stację ładowania pojazdów elektrycznych przy ratuszu.

Partnerska organizacja Progress House przeprowadziła dwa nabory wniosków do programu małych grantów. Spośród zgłoszeń wybrano 25 projektów, które zrealizowano w 2024 roku. Ich autorzy zostali zaproszeni na wizytę studyjną do Polski.

Realizacja:

I 2023 - VI 2025

Partnerzy w Gruzji: Progress House (NGO)**Finansowanie:**

Unia Europejska

Wartość wsparcia w 2024r.:

224 tys. zł

Wizyta studyjna w Polsce

W listopadzie 10 osób – uczestników programu małych grantów – odwiedziło Gminę Skawina oraz organizacje pozarządowe i instytucje z Małopolski. Poznali m.in.: program dotacji dla mieszkańców na zmianę nieefektywnych systemów grzewczych na energooszczędne; zachęty dla lokalnych przedsiębiorstw do stosowania energooszczędnych środków produkcji, ujednolicony system monitorowania lokalnych emisji zanieczyszczeń powietrza z przedsiębiorstw produkcyjnych, transportu i gospodarstw domowych (Gmina Skawina), innowacje społeczne oparte na technologii (Centrum Robotyki Aston Kawasaki); lokalne inteligentne rozwiązania – wielofunkcyjne centrum z czytelniami, przestrzeniami coworkingowymi, kótkami edukacyjnymi dla dzieci i kawiarnią społeczną (biblioteka w Gminie Skawina); program Krakowskie Ogrody Społeczne, w ramach którego mieszkańcy mogą ubiegać się o przestrzeń publiczną w swoich dzielnicach, aby tworzyć ogrody.

W trakcie wizyty nawiązano kontakty oraz odbyły się dwa spotkania online z polskimi partnerami, a w grudniu uczestnicy podzielili się wnioskami z wyjazdu z około 50 mieszkańcami gminy Czochatauri.

PROJEKT

Samorządowy związek przedszkoli jako przykład spółdzielni energetycznej

W Tkibuli powstała wspólnota energetyczna, która połączyła 18 przedszkoli publicznych, lokalny samorząd, i społeczeństwo obywatelskie. Inicjatywa została powołana przez władze po konsultacjach z zespołem projektowym i polskim ekspertem ds. efektywności energetycznej. Jej celem jest: poprawa efektywności energetycznej, obniżenie kosztów energii elektrycznej oraz osiągnięcie korzyści społecznych i środowiskowych w 18 przedszkolach publicznych gminy Tkibuli. Wspierając powstanie wspólnoty oraz realizację jej celów, w ramach projektu zrealizowano również następujące zadania:

- przeprowadzono ocenę stanu technicznego 15 przedszkoli,
- zainstalowano systemy fotowoltaiczne w dwóch placówkach (redukcja emisji o 20 439 kg CO₂ rocznie),
- zamontowano inteligentne liczniki w całej sieci przedszkoli,
- zorganizowano dwa warsztaty na temat fotowoltaiki, narzędzi finansowych i planowania wspólnotowego.

Władze Tkibuli zobowiązały się do reinwestowania oszczędności w kolejne instalacje fotowoltaiczne – planując samowystarczalność energetyczną wszystkich przedszkoli. Aby wesprzeć samorząd Tkibuli w tym procesie, ekspert z Polski przygotował pełną dokumentację techniczną.

Film o korzyściach wspólnoty energetycznej:

Realizacja:

I - XII 2024

Partnerzy w Gruzji:

NNLE Association of Pre-School Education Institutions of Tkibuli Municipality and Tkibuli District Development Fund

Finansowanie:

Polska pomoc (MSZ RP)

Wartość wsparcia:

294 tys. zł

PROJEKT

Local Community Accelerator

W październiku i listopadzie 2024 roku, wspólnie z Centrum Mieroszewskiego przeprowadziliśmy w Tbilisi cykl szkoleń dla 15 dziennikarzy z regionów Adżarii, Imeretii, Gurii, Raczy-Leczchumi, Dolnej Swanetii i Kachetii.

Uczestnicy zdobyli praktyczne umiejętności w zakresie:

- walki z dezinformacją,
- fact-checkingu,
- cyberbezpieczeństwa,
- storytelling oparty na danych i materiałach wizualnych,
- podstaw marketingu cyfrowego i AI w dziennikarstwie.

Warsztaty były też okazją do nawiązania nowych kontaktów. W marcu 2025 roku odbyła się wizyta studyjna w Polsce, organizowana przez Centrum Mieroszewskiego.

Realizacja:

XI - XII 2024

Finansowanie:

Centrum Mieroszewskiego

Wartość wsparcia:

120 tys. zł

PROJEKT

REDI: Wzmocnienie pozycji społeczności wiejskich poprzez włączenie cyfrowe (REDI)

Projekt ma na celu poprawę dostępu do Internetu i infrastruktury cyfrowej na terenach wiejskich w regionach Guria, Racha-Lechkhumi-Kvemo Svaneti, Imereti i Kakheti. Zakłada też większe wykorzystanie usług cyfrowych przez lokalne firmy i społeczności – w sumie, w 200 miejscowościach.

W 2024 roku przeprowadzono fazę pilotażową: zbadano potrzeby i infrastrukturę techniczną, a następnie zainstalowano hotspoty WiFi w sześciu wioskach: Tkhinvali, Zemo Natanebi, Bzholieti i Khevi w Gurii oraz Nikortsminda i Tsesi w Racza. Przeprowadzono też konkurs grantowy dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego i wybrano dwie, które będą odpowiedzialne za prowadzenie działań dla mieszkańców społeczności, gdzie instalowane są hotspoty. Te działania to fundament do pełnej realizacji projektu w kolejnych latach.

Realizacja:

XII 2023 - XI 2027

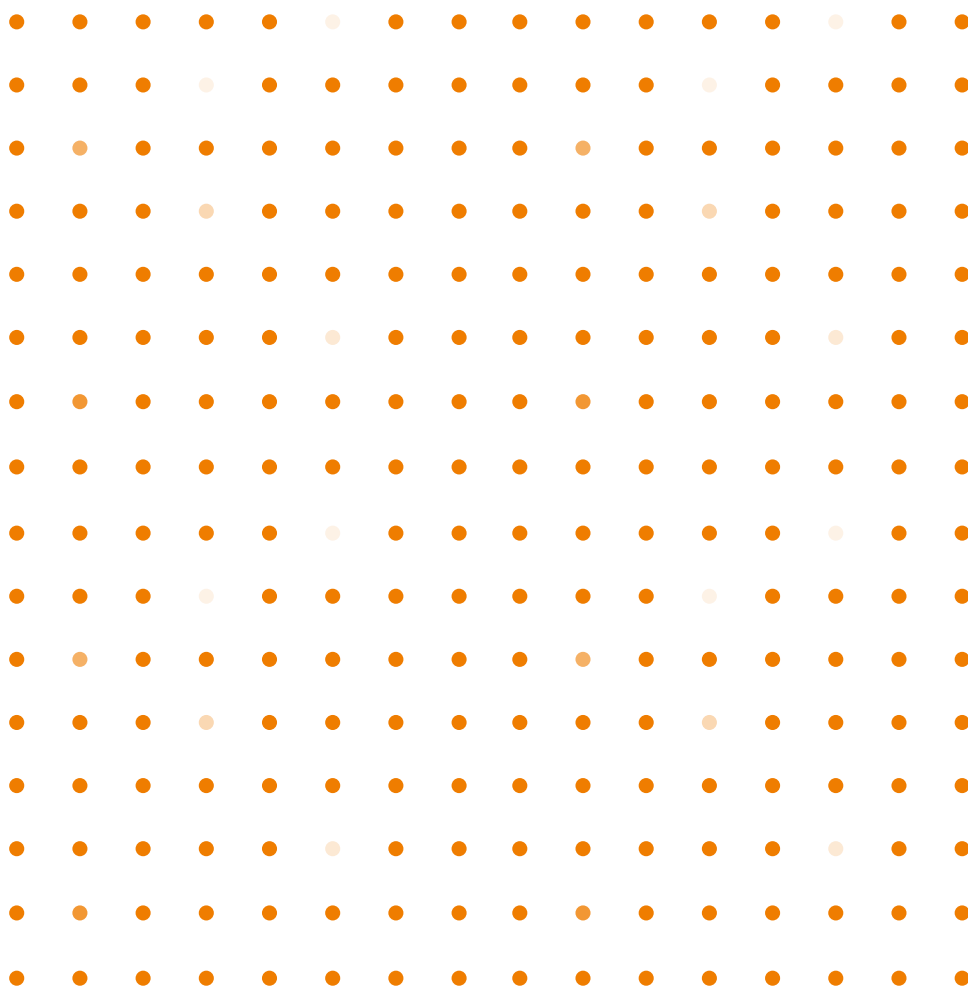
Partnerzy:e-Governance Academy
(eGA, Estonia)**Finansowanie:**

Komisja Europejska

Wartość wsparcia w 2024 r.:

2,44 mln zł

VI. Armenia

PROJEKT

Obserwacje rozpraw sądowych i promocja udziału młodych osób w życiu publicznym w regionie Sjunik

Projekt był kontynuacją przedsięwzięcia realizowanego w Armenii od lipca 2021 r. W latach 2021-2023 koncentrowano się na utworzeniu młodzieżowych grup monitorujących sądy w czterech prowincjach Armenii (Lori, Szirak, Sjunik i Erywań) oraz na wzmocnieniu zdolności organizacji partnerskiej HAHR do monitorowania sądów. Wnioski z monitoringów na temat dokładności postępowań sądowych były przekazywane zainteresowanym instytucjom. Projekt stanowił część prowadzonej przez UE inicjatywy *Resilient Syunik Team Europe*.

W 2024 r. działania szkoleniowe skupiały się głównie na Sjunik – regionie o szczególnej sytuacji geopolitycznej, który graniczy z Górskim Karabachem, podczas gdy monitoring działalności sądów był prowadzony we wszystkich regionach objętych projektem.

Realizacja:

I - XII 2024

Partnerzy w Armenii:

Helsinki Association for Human Rights (HAHR)

Partnerzy w Polsce:

Fundacja Court Watch Polska

Finansowanie:

Polska pomoc (MSZ RP)

Wartość wsparcia:

284 tys. zł

W rezultacie realizacji projektu:

93 młode osoby – uczestniczki i uczestnicy szkoleń – w regionie Sjunik zdobyły wiedzę z zakresu praw człowieka

155 młodych osób (w tym 91 z Sjunik) zmonitorowało 609 posiedzeń sądów w następujących lokalizacjach: Sjunik – 109 obserwacji | (59 w Goris, 50 w Kapan) | Erywań – 148 obserwacji | Wanadzor (w regionie Lori) – 126 obserwacji | Giumri (w regionie Szirak) – 226 obserwacji.

Helsinki Association for Human Rights, dzięki wsparciu ekspertów z Fundacji Court Watch Polska, dysponuje ulepszonymi narzędziami do monitoringu w wersji cyfrowej, takimi jak rejestracja obserwatorów sądowych online oraz cyfrowy formularz rejestracji danych z monitoringu. Ponadto, jesienią przedstawiciele HAHR wzięli udział w odbywającej się w Toruniu konferencji podsumowującej obywatelski monitoring sądów w Polsce, gdzie zaprezentowali swoją działalność oraz sam projekt. Następnie uczestniczyli w warsztatach organizowanych przez Court Watch Polska, poświęconych rzecznictwu oraz analizie danych zebranych w trakcie monitoringu sądów.

Instytucjom sądowym oraz innym zainteresowanym stronom przekazano raport dotyczący prawidłowości postępowań sądowych prowadzonych w 2024 roku w regionach Armenii objętych projektem. Oprócz pozytywnych ocen i dobrych praktyk zidentyfikowanych w ramach monitoringu, raport wskazuje również na obszary wymagające poprawy – w szczególności w zakresie przejrzystości komunikacji prawnej, dostępności postępowań sądowych dla obywateli oraz efektywności zarządzania sprawami sądowymi.

Wolontariusze ze Sjunik otrzymali nie tylko wstępne szkolenie, ale również możliwość udziału w spotkaniach z przedstawicielami policji i sądów, z których licznie skorzystali:

Spotkania z policjantami dotyczące praw i obowiązków obywateli wobec policji:

- Goris, 29 sierpnia, 26 uczestników
- Kapan, 30 sierpnia, 57 uczestników
- Meghri, 22 października, 14 uczestników.

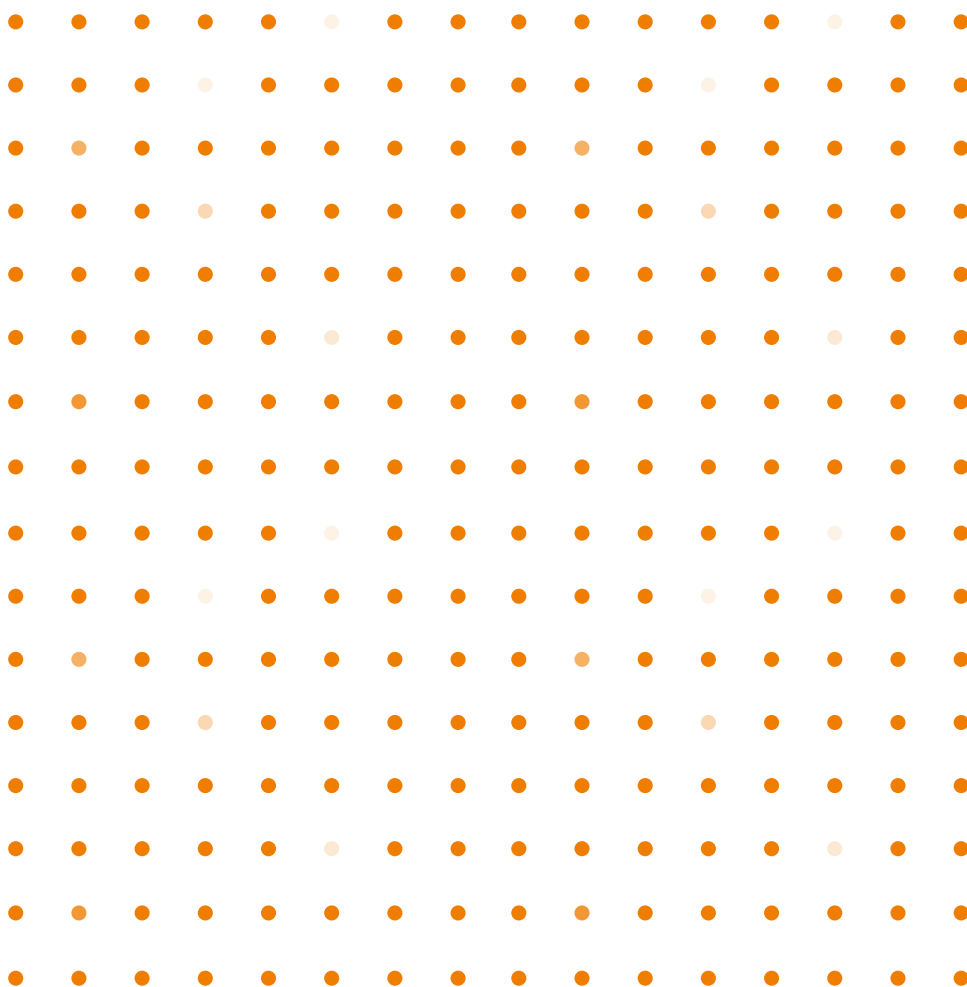

Spotkania z sędziami na temat praktycznych aspektów pracy sędziego:

- Goris, 21 października, 29 uczestników
- Kapan, 23 października, 33 uczestników.

Edycja 2024 była zwieńczeniem czteroletniego wspólnego programu FSM i HAHR, który przygotował armeńską organizację do samodzielnego prowadzenia monitoringu sądów w przyszłości.

VII. Misje obserwacyjne wyborów

PROJEKT

Organizacja misji obserwacyjnych

Wolne wybory są fundamentem demokracji, a ich przebieg stanowi ważny test funkcjonowania i trwałości procedur demokratycznych w każdym kraju. Od 2012 roku, w 37 misjach współorganizowanych przez FSM, uczestniczyło łącznie 765 obserwatorów krótkoterminowych i 69 długoterminowych.

Obecność międzynarodowych obserwatorów podczas wyborów zwiększa publiczne zaufanie do ich wyników, umożliwia wykrycie i udokumentowanie nieprawidłowości oraz pozwala zapobiec lub przynajmniej ograniczyć możliwe nadużycia i manipulacje. Obserwatorzy dostarczają także obiektywnych informacji o przebiegu wyborów, co pozwala ocenić, w jakim stopniu spełniają one podstawowe standardy wolności, równości, powszechności, pluralizmu politycznego, przejrzystości oraz odpowiedzialności.

Misje obserwacyjne wyborów są organizowane przez Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (ODIHR/OBWE). FSM, we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych, rekrutuje, szkoli i wysyła polskich obserwatorów na misje.

STO

Obserwacje krótkoterminowe

- trwają około tygodnia,
- obejmują obserwację głosowania, liczenia głosów oraz przekazania i wprowadzenia wyników przez komisje terytorialne wyższego szczebla.

LTO

Obserwacje długoterminowe

- trwają około sześciu tygodni,
- obejmują większą część procesu wyborczego: rejestrację kandydatów, tworzenie list wyborców, kampanię wyborczą, pracę administracji wyborczej, rozpatrywanie skarg i protestów oraz nadzór w dniu wyborów nad pracą obserwatorów krótkoterminowych.

Misje w 2024 roku

Organizacja misji obserwacyjnych jest uzależniona od zmieniającego się kalendarza politycznego państw, w których odbywają się wybory. W 2024 roku, Fundacja uczestniczyła w realizacji trzech misji obserwacyjnych OBWE:

- **Mołdawia:** Misja dotyczyła obserwacji wyborów prezydenckich oraz referendum konstytucyjnego. Pierwsza tura odbyła się 20 października 2024 roku, a druga (tylko wybory prezydenckie, gdyż w pierwszej turze żaden z kandydatów nie uzyskał wymaganej większości 50% głosów) – 3 listopada 2024 r. Pierwszą turę obserwowało 17 obserwatorów krótkoterminowych z Polski, a drugą – pięciu. Ponadto do Mołdawii został wysłany jeden obserwator długoterminowy.
- **Gruzja:** Misja dotyczyła wyborów parlamentarnych, które odbyły się 26 października 2024 r. FSM wysłała dwoje obserwatorów długoterminowych oraz 28 krótkoterminowych.
- **Uzbekistan:** W obserwacji wyborów parlamentarnych, które miały miejsce 27 października 2024 roku, uczestniczyło 11 obserwatorów krótkoterminowych z Polski.

Każda misja była poprzedzona szkoleniem dotyczącym sytuacji politycznej w kraju docelowym oraz logistyki misji. Po jej zakończeniu odbywał się debriefing z udziałem obserwatorów, przedstawicieli MSZ i ekspertów.

Realizacja:

od 2012 roku

Partnerzy zagraniczni:

Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie

Partnerzy w Polsce:

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Finansowanie:

Polska pomoc (MSZ RP)

Wartość wsparcia:

493 tys. zł

RAPORT ROCZNY 2024

Fundacja Solidarności
Międzynarodowej

ul. Mysłowicka 4
01-612 Warszawa

www.solidarityfund.pl